

ELS
CONTES DEN PERRAULT

TRADUCCIÓ DE R. MIQUEL I PLANAS

BARCELONA
BIBLIOTECA POPULAR DE «L'AVENÇ»

1909

PREFACI ¹

LA manera com ha rebudes el public les peces d'aquest recull, a mida que han anat essent-li donades per separat, es una mena d'assegurança de que no li desplauran ara a l'apareixer reunides. Veritat es, emperò, que algunes persones que són tingudes per gent de pes i són posseïdores de la perspicacia necessaria pera comprendre que's tracta de rondalles fetes a posta i que llurs materies no són pas cosa molt important, les han tingudes en menyspreu; en cambi hem pogut tenir la satisfacció de veure com la gent de gust les ha considerades altrament.

Aquests han pogut remarcar sense esforç que aitals nicietats no eren tant solament nicie-

1) Aquest *Prefaci* de l'autor aparegué en la primera edició completa de 1695.—N. del T.

tats, sinó que encloïen una moralitat util, i que la narració enjogaçada dins la qual venien envoltades no havia estat utilitzada més que pera fer-les penetrar d'una manera més agradosa dins l'esperit, fent que a l'hora instruïssin i servissin de divertiment. Això devia bastar-me pera no témer els retrets que se'm fessin d'haver-me esmerçat en coses frivoles. Més com sia que tingui d'haver-me-les amb persones que no's contenten de bones raons, que no's donaran per convençudes sinó davant l'autoritat dels antics i en vista de llurs exemples, vaig a satisfer-les en aquest punt.

Les faules miliesies, tant celebrades entre els grecs, i que han estat la delectació d'Atenes i de Roma, no eren pas d'altra faisó que les faules d'aquest aplec. L'història de la Matrona d'Efeso es del mateix caient que la de Griselidis¹; són noveles tant l'una com l'altra, això es, contalles de fets que poden haver succeït i que no tenen absolutament res contrari a la versemblança. La faula de Psiquis, escrita per Llucià i per Apulei, es una pura ficció i una

1) Una noveleta en vers del mateix Perrault, la qual no sol fer-se figurar amb les seves rondalles que van destinades als infants. Se tracta d'una paràfrasi bonic allargaçada de la mateixa *Historia de Valter i Griselda* que traduí al català el nostre Bernat Metge.— N. del T.

rondalla de vella, com la de la Pell d'Ase. També trobem que Apulei la fa contar per una vella a una noia que uns brigants havien empresonada, lo mateix que la Pell d'Ase es explicada cada dia a les criatures per llurs nodrices o bé per llurs avies. La faula d'aquell llenyater que obtingué de Jupitre 'l do de fer, a gust seu, que plugués o que estés serè, i que s'ho va disposar amb tal poca traça que solament cullí palla, sense gra, perquè mai havia pensat a demanar ni vent, ni fret, ni neu, ni cap temps semblant, cosa amb tot necessaria pera que les plantes donguin fruit; aital faula, vos dic, es de la mateixa faisó que 'l conte dels tres desitjos ridicols, llevat de que l'un està escrit d'una manera formal i l'altre jocosament; emperò ambdós vénen a dir que 'ls homes no saben ells mateixos què 'ls convé, essent més feliços regits per la Providencia que no ho foren si tot succeís a cor-que-vols.

No crec que, tenint jo al davant meu tant bells exemples en la més savia i docta antiguitat, hi hagi ara 'l dret de fer-me'n retrets de cap mena. Fins arribo a creure que les meves faules són més mereixedores d'esser contades que moltes de les rondalles de l'antigor, i particularment que la de la Matrona d'Efeso i que la de Psiquis, si 's miren del costat de la moral, principal cosa en tota mena de faules i pera la

qual han d'haver estat fetes. L'unic ensenyament que s pot treure de la Matrona d'Efeso es que sovint les dònes que més virtuoses semblen són les, que ho són menys, i que per això mateix apenes n'hi ha cap qui de debò ho sia.

Qui es que no veu que aital amonestament no té res de bo i que ha de tendir a corrompre les dònes amb el mal exemple, i a fer-les creure que mancant als devers llurs no fan sinó seguir el camí de tothom? No es pas així l'ensenyament de Griselidis, el qual aconsella a les dònes que sien pacientes amb llurs marits, i els fa veure que no n'hi ha cap, per rempellut i extrany que sia, que no pugui esser vençut a la fi per la paciència d'una dona ben de-sa-casa.

Pel que toca a l'ensenyament pregon contingut en la faula de Psiquis, faula ben agradosa per altra part i d'allò més enginyosa, el compararia amb el de la Pell d'Ase quan ho sabés fer; car, per ara, no he pogut pas endevinar-lo. Bé sé prou que Psiquis significa l'ànima; emperò no comprenc gens què es allò que cal entendre per l'Amor, que està enamorat de Psiquis, això es, de l'ànima; i encara menys allò que s'hi afegeix de que Psiquis havia d'esser feliça en tant que no coneixeria aquell de qui era amada, que era l'Amor, emperò que vindria molt desgraciada desde'l moment que

ella arribés a coneixe-l: vet-aquí pera mi un enigma impenetrable. Tot això que pot dir-se es que aital contalla, com la major partida de faules que ns romanen del antics, no han estat fetes sinó en vista d'agradar, sense tenir pera res en compte les bones costums, de les quals prescindien bastant.

No's pot dir el mateix de les rondalles que'ls nostres avis han inventades pera llurs infants. No les han referides amb l'elegancia i amb els atractius de que'ls Grecs i els Romans han revestides llurs faules; en cambi han tingut tot-hora un gran esment en fer que'ls contes llurs encloguessin un amonestament digne de lloança i instructiu. Per tot arreu la virtut hi es recompensada, i en tots ells el vici obté 'l seu castic merescut. Tots tendeixen a mostrar els avantatges que hi ha en esser bondadós, pacient, precavut, treballador, obedient, i els mals que's congrien damunt d'aquell qui no ho es.

Unes vegades són les fades que, perquè una noieta 'ls ha respost amb bones maneres, li otorguen el do de que a cada mot que digui li surti de la boca un diamant o bé una perla; i, a una altra que'ls haurà respost amb mals modos, li faran el do de que per cada mot li surti de la boca una granota o un gripau. Altres vegades són uns nois que, per haver estat bon-

creients a llur pare i a llur mare, arriben a esser grans senyors; o uns altres nois, que, per haver estat viciosos i mal-creients, se veuen colpits per malhaurances espantoses.

Per molt frivols i extranyes que apareguin totes aqueixes faulés en llurs episodis, el cert es que promouen en els infants el desig de semblar-se an aquells dels quals veuen que assoleixen la felicitat, i a l'ensem la temença dels mals amb que s topen els dolents per causa de les llurs dolenteries. ¿No es digne de lloança, per ventura, que'ls pares i les mares, quan els fills no són encara capaços de fruir les veritats sòlides i despullades de tot ornament, que'ls-e les facin estimar, i, si això pot dir-se, que'ls-e les facin empassar dissimulades per contalles agradivols i proporcionades a la poquesa de llurs anys? No creurieu amb quin afany aquestes ànimes innocentes, de les quals res no n'ha encara corrompuda la rectitut nativa, reben aitals amagades ensenyances; els veurieu amb la cara trista i abatuts mentre l'heroe o l'heroïna de l'història són malhaurats, i esclatar en plena joia quan arriba pera aquells el temps de llur felicitat; de la mateixa manera que després d'haver seguit amb impaciència la prosperitat del malvat o de la malvada, se senten satisfets de veure que, a la fi, són castigats com s'ho mereixen. Són això llevors que un hom escampa,

que de moment no produeixen sinó moviments d'alegria o de condol, més a les quals poca cosa manca pera florir en bones inclinacions.

Hauria pogut fer les meves rondalles més agradoses barrejant-hi certes coses un xic faccioses amb les quals es de costum alegrar-les; emperò el desig de plaure no m'ha temptat mai prou pera fer violencia a una regla que jo mateix m'he imposat de no escriure cosa alguna que pugua ofendre la vergonya o el ben semblar. Ara heus-aquí un madrigal que una senyora jove, de molt enginy, ha compost sobre aquest tema, havent-lo escrit al cap-devall de la rondalla de la Pell d'Ase que li havia fet arribar:

El conte de Pell d'Ase va referit aquí
de tant bella faisó
que no'm recorda pas si més me divertí
quan, a vora del foc, la dòna que'm nodrí
me'l va explicar, deixant-me sorpresa d'emoció.
Hi ha aquí de fina sátira raons ben apuntades,
més que, sens crudeltat ni nociva intenció,
seran del llegidor tranquilament gustades.
I més que tot me plau per sa ingenua dolçor,
que si entreté i fa riure,
no hi ha por de que mare, marit ni confessor
hi puguin trobar res que no's degués escriure.

PELL D'ASE

VET-AQUÍ que una vegada hi havia un rei molt poderós; aquest rei era en temps de pau un dels més bons homes que pugui haver-hi; emperò en temps de guerra era igualment terrible, com en tota ocasió únic per les seves virtuts. Els reis veïns seus el respectaven i temien, i això feia que tothom de son reialme visqués confiat i tranquil, florint arreu les virtuts dels homes i les belles arts. La seva muller era tant hermosa com amable, i de caracter tant dolç, que era encara més feliç com a espòs que com a rei. De llur asortat matrimoni havia nascut una filla, la qual era tant hermosa i bona, que amb això's consolaven de no haver haguda més nombrosa descendència.

En el palau d'aquests reis tot era riquesa i magnificència: allò era un formigueig de cor-

tisans i de patges. En els reials estables hi havien cavalls de totes menes, grans i petits, amb arreus d'or i de brodats; més no era això lo que sorprenia a tothom a l'entrar-hi, sinó 'l veure-hi, instalat en el millor lloc, un ase amb unes grans orelles, tal com a semblant bestia se pertany. Tanta honor pera un ase no era immerescuda, i ho compendreu tot seguit quan sabreu que era aquell ase de tant especial condició, que en lloc de fems, com passa amb tots els ases, se podien recullir unces d'or i dobles de quatre del seu jaç cada dematí, així que's despertava.

La fortuna, que a vegades se cansa d'afavorir la gent, i sab barrejar molt bé les desgracies amb el benestar com la pluja amb el bon temps, volgué que de sobte la reina fos víctima de greu malaltia. Se reclamaren tots els auxilis el mateix dels metges de la facultat que dels xerraires que volen saber curar-ho tot, emperò ningú pogué deturar el curs fatal de la malaltia.

Veient-se arribada sa darrera hora, la reina digué al seu espòs:

— Permeteu-me que abans de morir vos demani una cosa, i es que si us vénen temptacions de tornar-vos a casar quan jo seré morta...

— Calleu, per favor, — digué 'l rei; — no us preocupi res d'això: podeu tranquilisar-vos

sobre aquest punt: mai de la vida se m'ocorrerà un pensament semblant.

—No ho dubto— replicà la reina — si prenc per testimoni la vostra gran estimació; emperò, pera quedar-me més segura, desitjo que me'n feu jurament; amb el ben entès, emperò, de que si trobeu una altra dòna més hermosa, més perfeta i més entenimentada que jo, podreu estimar-la i casar-vos-hi amb tota llibertat.

La confiança que ella tenia en les seves propries perfeccions feien d'aquesta prometença, obtinguda sense esforç, una mena de jurament de que no's tornaria a casar mai més.

El príncep va jurar, doncs, amb els ulls plens de llagrimes, tot lo que la reina volgué. Després morí entre 'ls seus braços, deixant al seu marit en gran desconhort; tant, que aquell que l'hagués sentit plorar de nit i de dia, hauria comprès que aquell sentiment no era cosa pera durar sempre més, i hauria dit que'l rei se donava gran pressa a plorar, com home que té molt ocupat el temps i va per avençar feina.

I així havia d'esser. Al cap d'unes quantes mesades volgué procedir a fer elecció de nova muller; més no era això cosa facil si volia servir son jurament i fer que la segona esposa guanyés en perfecció i gentilesa la que feia poc havia enterrada.

Va fer cercar per tot arreu del país i reialmes veïns; emperò ni en la cort, ni en la ciutat, ni en el camp se'n va poder trobar cap que s'ho valgués: únicament l'infanta era més hermosa i posseïa certes perfeccions amb les quals sobrepassava a la mare. El rei mateix hagué de donar-se'n compte, i, pres de folla estimació, va decidir casar-se amb ella, no mancant-hi algun conseller del rei que fins va demostrar que la cosa era perfectament raonable; emperò la princesa, ben sorpresa al sentir parlar de semblant amor, no feia altra cosa, de dia com de nit, que plorar a llagrima viva.

Tota desesperada, va anar a veure la seva padrina, a un cert paratge molt lluny, ont habitava en una cova tota de nacre i de coral. Era una fada de gran poder, com no n'hi hagués una altra de tant destre en el seu art.

—Ja sé per què véns, — digué la fada al veure la princesa; — ja sé que estas molt entristida; més amb mi no tinguis por de res, perquè no hi ha res que't pugui causar dany si't deixes portar pels meus consells. Cert es que'l teu pare voldria casar-se amb tu, i que l'escoltar aitals desproposits fóra un greu manquement: per això, s'ha d'evitar, sense contradir-lo. Demana-li, doncs, abans de decidir-te, un vestit de color de temps: amb tot i les seves riqueses, no podrà mai satisfer el teu desig.

Tot seguit la princeseta va anar a dir a son pare lo que desitjava; i el rei, sens més tardar, feu venir els millors sastres, als quals va encarregar el vestit de color de temps; amb el ben entès de que si no'l complavien aviat els ho faria ben pagar a tots.

Encara no havia començat el segon dia després d'això, que'l desitjat vestit ja estava a punt: no hi ha pas blau de cel, cenyit de núvols daurats, que amb aquell pogués rivalisar en hermosura. La princesa, davant d'allò, no sabia sortir de la seva admiració, ni dominar la seva pena, pensant amb la promesa que tenia feta.

Emperò la seva padrina li va dir a l'orella:

—Demana-lin un de color de lluna, que no podrà donar-te'l.

Més, apenes feta la demanda, el rei va comanar al seu oficial el vestit de color de lluna pera dintre quatre dies. I el dia marcat estigué el vestit a punt, tal com el rei ho havia manat: era més esplendent que la mateixa lluna, quan al mig de la nit fa confondre les esteles.

La princesa ja no sabia com resistir; emperò, inspirada per sa padrina, va dir al rei:

—No estaria pas del tot contenta si ara no'm fessiu un vestit de color de sol.

El rei, que la volia de totes passades per muller, va fer venir el més destre artífex, al

qual encarregà 'l vestit fet d'una roba teixida d'or i diamants; advertint-lo de que si no 'l deixava satisfet que li aniria pena de la vida.

No va pas caldre tant, perquè 'l traçut operari dugué, abans d'acabar la setmana, el preciós vestit, tant radiant i esplendorós, que ni 'l sol mateix al mig del dia fereix els ulls amb esclat semblant.

La noia, a qui tant valiosos presents deixaven tota confosa, no va pas saber què dir al rei. La padrina, prenent-la pel braç, li digué:

—No 't quedis per demanar: digues que vols la pell d'aquell ase que tu sabs, que omple d'unces d'or les seves arques. Com que's tracta del seu recurs millor, veuras com no te la dóna.

La fada era de les que saben molt; emperò no sabia que un amor foll com aquell, no compta per res els diners. La pell va esser, doncs, concedida i tot seguit duta a sa presència.

Aleshores la padrina aconsellà a la princesa que, sense dir res al rei, s'escapés ben disfregada i anés a refugiar-se a qualsevol país llunyà.

—Vet-aquí—li digué—una caixa pera posar-hi tots els teus vestits, el teu mirall i tots els teus joiells. També 't dono la meva vareta, la qual, duent-la a la mà, farà que a tot arreu ont vagis t'hi acompanyi per sota terra la caixa; i quan voldras obrir-la, tocant a terra amb la

vareta, se t'apareixerà seguidament. A fi de que no't coneguïn, posa-t al damunt la pell de l'ase: ningú no creurà que amb ella s'hi vesteix tota una princesa.

Així disfregada, surt la noia de bon matí. A l'adonar-se'l rei de sa fugida, va donar ordre seguidament de que se la cerqués per tot arreu; més ningú no sabia noves d'ella, perquè ningú l'havia coneguda, amb la pell d'ase i tant bruta com anava; tot demanant almoïna pel camí, sense trobar qui volgués recullir-la de tant fastic que feia.

A l'ultim pogué trobar una masia, ont la van llogar per porqueirola i van donar-li una cambra arreconada del cap-d'avall de la cuina pera que s'hi encabís; no deixant, emperò, d'esser l'objecte de les burles i desvergonyiments dels moços i demés servents de la casa.

Vet-aquí que'ls diumenges, quan després de feta la feina tenia un xic de repòs, se tancava en el seu recó, se rentava ben bé i's pentinava i perfumava, contemplant-se davant de son mirall, primerament amb el vestit de color de lluna, després amb el de color de sol, i, per fi, amb el de color de temps; i s'agradava d'allò més, dolent-se, això sí, de no poder lluir ben bé'l rossec dels vestits per manca d'espai en la cambra.

No havia pensat a dir-vos que la masia era

del rei d'aquell país, i que hi feia criar tota mena d'aviram, de les castes més rares i estimades. Doncs, vet-aquí que'l fill del rei hi anava sovint, tot tornant de les seves caceres, pera reposar un xic i pendre algun confort. Aquest príncep era molt gentil, i la Pell d'Ase va mirar-lo de lluny, de lo que'n va tenir força plaer, regoneixent en això que sota dels seus parracs conservava encara 'l seu cor de princesa.

Un dia 'l príncep, errant a l'aventura pels estables, s'escaigué a entrar pel passadiç fosc que menava a la cambra de Pell d'Ase, i li va entrar la curiositat de mirar pel forat del pany. Aquell dia era un diumenge, i la noia s'havia posat un dels seus vestits més hermosos: així va veure-la 'l príncep, i de tant admirat no sabia com rependre l'halè. Total, que se'n va enamorar d'allò més, amb tot i que no va gosar obrir la porta d'una empenta, com hauria pogut fer-ho. I desde aquell moment ja no volgué anar a balls, ni a caçar, ni a la comedia, no més pensant en aquella noia, de la qual van dir-li que era la Pell d'Ase, i que així la nomenaven a causa de la pell amb que anava vestida. Emperò ell no s'ho volgué pas creure, recordant-se ben bé de com l'havia vista.

A tot això la mare del príncep, la qual s'estimava el seu fill com unic que era, no deixava

d'instar-lo a que declarés el motiu de la seva tristesa: aleshores va esser quan ell se posà a plorar i a sospirar, acabant per dir a sa mare que'l seu desig era que li fes una coca la Pell d'Ase amb les seves mateixes mans.

La reina no va pas entendre de moment lo que volia dir, fins que li van explicar que la Pell d'Ase era aquella minyona bruta i deixada que tothom sabia.

—No hi fa res,—digué la reina;—vui que'l seu desig sia satisfet, i no cal pensar més que en això.

La Pell d'Ase, doncs, va pendre la farina, la sal i tots els ingredients necessaris, i anà a tancar-se dins la seva cambra pera pastar la coca, rentant-se de primer les mans i mudant-se de roba. Vet-aquí que tot arreglant la pasta hagué de caure-li del dit un dels hermosos anells que s'havia posat; per més que alguns diuen que no fou aixís, sinó que, havent-se ella adonat del príncep quan la va espiar pel forat del pany, deixà caure a posta l'anell dintre la coca.

El príncep va menjar-se'l requisit amb tal afany que de ben poc anà com no s'empassa l'anell. Al veure'l tant ric, podeu contar quina alegria; i se'l va amagar sota'l coixí. Emperò'l seu mal va anar en augment, fins que'ls metges amb llur gran sapiència, hagueren de declarar que per força devia estar malalt d'enamora-

ment; i amb això van concloure que no hi havia altre remei sinó cercar-li muller.

Quan van dir-ho al príncep, ell s'hi va conformar després que s'hagué fet pregar una estona; i digué:

— Ja m'està bé si es que tinc de casar-me, emperò ha d'esser amb la noia a qui li vindrà bé aquest anell.

El rei i la reina van extranyar-se molt d'aquesta sortida, emperò com que estava tant malalt no'l gosaren contradir. Seguidament tothom va donar-se ansia de trobar aquella noia, fos qui fos, i prescindint del seu llinatge. Podeu comptar quantes foren les noies que, al saber-ho, se disposaren a provar-se l'anell, i quantes maniobres no farien entre totes pera assegurar-se de que'l dit els hi entrés: les unes se l'apretaven, altres se l'estiraven, fins algunes se'n van fer saltar la pell. Primerament la prova va començar per les princeses i grans dames de la Cort en estat de merèixer; més, si bé tenien les mans bufones i delicades, encara tenien els dits massa groixuts pera entrar dins l'anell. Després tocà'l torn a les menestres joves, entre les quals n'hi acudiren de ben gentils i que de poc se pogueren creure en condicions de posar-se l'anell. Emperò era en tanta de manera petit que totes van quedar-se per igual desdenyades.

A l'últim no va haver-hi altre remei que recórrer a les cuineres, serventes de tota mena, i fins pastores; i ja no cal dir si 's presentarien dits groixuts i mal forjats, els quals s'encaixaven tant bé dins l'anell com un calabrot al forat d'una agulla.

Ja tothom donava la cosa per impossible, perquè no quedava més que aquella Pell d'Ase tant fastigosa; i qui havia de creure que fos ella la destinada a devenir reina!

— I per què no? — digué 'l príncep. — Que tot seguit la facin venir!

Tothom va posar-se a riure; emperò quan hagué tret de sota aquella pell negra la seva mà blanca com l'ivori i rosadeta, i quan el seu ditet va poder esser cenyit amb la ditxosa anell, tota la Cort quedà admirada d'una manera que no's pot dir.

Amb un entusiasme irresistible volien endur-se-la tot seguit a presència del rei; emperò ella va demanar que de primer li deixessin canviar de vestit. Es clar que tothom va pensar-se la mena de vestit que podia esser; més quan la van veure aparèixer amb aquelles robes que mai s'havien vistes entre les més hermoses dames; quan veieren aquells seus cabells rossos sembrats de diamants; quan van fer esment d'aquells ulls blaus, plens de dolcesa i majestat; i a l'observar aquell seu cos tant

esvelt i elegant, tots els esguards van quedar-se irresistiblement fixats al damunt de la princesa.

Gran va esser l'alegria del rei, i la de la reina també; emperò 'l príncep cuidava morir-se sota 'l pes de la seva emoció: tot seguit se feren els preparatius de les bodes, i el rei va convidar a venir-hi tots els reis dels encontorns. El dia designat tots hi acudiren, els uns muntats dalt d'elefants; els altres, més estranys encara, venien de la Moreria, fent por, de tant negres, a les criatures petites; en fi, de totes bandes en van acudir i tots ells se trobaren reunits a la Cort en gran nombre.

Emperò ningú s'hi presentà amb major lluïment que 'l propi pare de la núvia, el qual, enamorat un dia d'ella, havia foragitat de son cor aquell criminal desig, augmentant-se-li encara així 'l seu amor de pare. Per això va dir-li al punt que l'hagué vista:

— Beneït siga 'l cel, filla meva, que'm deixa tornar-te a veure.

I, tot plorant de goig, corregué a abraçar-la. Tots van quedar més satisfets encara veient això, i el nuvi s'alegrà ferm al saber que anava a esser gendre d'un rei tant poderós.

En aquell moment va arribar també la padrina de la princesa, la qual va referir tota l'història, acabant de fer agradosa a tothom la felicitat de Pell d'Ase.

No es pas difícil de comprendre
lo que hi ha en aquest conte pera aprendre:
que mai s'ha de mancar a la virtut,
fent cara al mal amb anim resolut;
que la virtut pot esser malhaurada,
emperò que tots temps resurt premiada;
que contra un foll amor
la raó de més força res no hi val;
i que no hi ha tresor
que un amant no prodigui quan li cal;
que aigua sola i pa d'ordi
són pera viure als joves suficients
mentres això 's concordi
amb bons vestits, esplendids i lluents;
que no hi ha sota 'l cel, tant si es jove com vella,
una sola femella
que no's tingués per digna d'haver la poma d'or
si de les tres beutats (una d'aquestes, ella)
tornés a alçar-se un dia la famosa querella
i el conflicte més fort;
i, en fi, que, tot i extranya, l'història de Pell d'Ase
se tindrà per tant certa com les vides dels sants
mentres en cada casa
hi hagin jaies i jaies manyagadors d'infants.

ELS TRES DESITJOS

UNA vegada era un pobre llenyataire que sempre deia que estava cansat de la seva vida de miseries, i que tant-de-bo se l'endugués Déu d'aquest món, en el qual mai havia pogut veure satisfet el més petit dels seus desitjos.

Vet-aquí que un dia, mentres s'estava al bosc, començà amb els seus planys de sempre; i se li va aparèixer, armat dels seus llamps, el déu Jupitre. No cal dir l'esglai del pobre home.

— No, no demanava res! — va dir deixant-se caure en terra. — No desitjo res. Allunya 'ls teus llamps! Senyor, perdona-m la vida!

— No tinguis cap mena de temor, — va dir Jupitre. — He vingut, commòs de les teves complantes, a fer-te veure quan-injustament t'estas planyent. Escolta: jo, que soc el sobirà

de l'universa terra, te prometo satisfer plenament els teus tres primers desitjos, sien els que sien i sobre lo que's vulgui. Pensa bé lo que necessites; veies ben bé lo que pot satisfer-te; i com sia que ta felicitat va a dependre de lo que demanis, pensa-t'hi bé abans de pronunciar els teus desitjos.

Després d'aquests mots el déu va desaparèixer. Tot content el llenyataire va carregar-se'l feix al coll pera entornar-se'n a casa, sense que pel camí quasi s'adonés del pes que duia.

—No cal pas—deia tot caminant—que fem les coses a la lleugera: es aquest un cas molt important, i convé que'n parlem amb la de casa.

A l'arribar a la seva cabana diu a la seva dòna:

—Apa, Francesca: encén un bon foc i prepara un bon sopar, perquè ja som rics per sempre més i tindrem tot lo que desitjarem.

I aleshores li explica per peces menudes tot lo passat, exposant-li d'allò més projectes. La dòna, considerant l'importancia que tenia l'obrar amb gran prudencia, va dir:

—Blai, pensem-nos-hi bé. No anem a perdre-ns per massa impacients. Calculem ben bé lo que'ns cal fer, i fins val més que esperem a demà, i que ho consultem amb el coixí.

—Tens tota la raó,—va dir el bo den Blai,

—emperò treu-me un xic de vi de la del recó.

Torna la dòna, i ell va beure, tot satisfet, fruit del vi i del repòs a la vora d'aquell foc tant maco. De sobte, tot repençant-se a l'espallier de la cadira, diu:

—Ma, noi! Ara que tenim un foc tant a punt, que'ns en vindria de bé una botifarra de mitja cana!

Encara no ho havia acabat de dir, que ja la seva dòna, tota sorpresa, veu eixir d'un recó i venir gronxant-se com una serp, una botifarra d'allò més llarga. La dòna féu un xiscle; emperò, comprenent que allò era la conseqüència del desig que, tot ximplejant, acabava d'expressar el seu home, no li va quedar a la boca impropri per dir, ni penja-ment contra'l seu marit, de tant irada que estava.

—Vet-aquí — deia — que quan un hom té la sòrt a les mans, i pot obtenir un reialme, or, perles, robins, diamants i bons vestits de tota mena, es amb botifarres que cal tenir el pensament?

—I bé! Ja he veig — deia ell — que he fet un disbarat dels grossos; emperò ja una altra vegada ho pensaré millor.

—Ara es hora, — deia ella; — ara pots anar demanant. Per tenir un tal desig, mireu que se n'ha de ser de bestia!

I així per l'istil.

L'home, més d'una vegada, ja cremat, pensà si demanaria tot baixet quedar-se viudo, i potser (dit siga entre nosaltres) no hauria pas pogut fer cosa millor. I va dir:

— Els homes hem nascut per patir! Maleïda siga la botifarra i tu i tòt, i mal com no se't penja al nas!

El desig fou tot seguit satisfet, i, acabant de dir, la dòna va trobar-se amb els quatre pams de botifarra penjats a la punta del nas. No cal dir si aquest prodigi li féu gaire gracia an ella. La Francesca no era pas malota: tenia un bon pamet de cara, i va sense dir que amb tal ornament no hi guanyava pas gota. No més hauria pogut esser un avantatge perquè no fos tant xerraire, privant-la un xic d'enraonar: això hauria estat un bé pel pobre home, i li va passar pel cap que potser ja no li calia demanar re més.

— Encara podria, — deia entre ell, — amb el desig que m queda, després d'aquestes desgracies, passar-me a rei d'un salt. No hi ha re com això de manar a tothom; mes, cal tenir en compte que una reina com la que'n resultaria fóra cosa molt de doldre, i no's pot pensar en que s'assegués al trono una reina amb un nas de mitja cana. Es precís que ella mateixa s'ho trii ara: si vol esser reina amb aquest nas, o

si s'estima més tornar al nas d'abans, quedant-se per sempre més llenyatera.

Després d'haver-ho pensat ben bé, i encara que amb el ceptre i la corona ningú té'l nas mal fet, ella va estimar-se més poder agradar com abans amb la seva cara bonica, que no pas esser reina i lletja com un dimoni.

Així'l llenyataire seguí essent pobre com abans; no va arribar a gran senyor, ni pogué omplir-se'l sarró de diners: al contrari, trobà molt ben esmerçat el tercer desig fent que la seva muller tornés a l'estat en que's trobava abans de que passés tot això.

Passa sovint que'ls homes miserables,
orbs, imprudents, inquietos i variables,
això o allò desitgen amb afany,
i que al tenir-ho, si a tenir-ho arriben,
no sabent-ne usar bé, se'ls torna en dany.

L'ENCANTADA DEL BOSC

UNA vegada eren un rei i una reina que estaven tant amoïnats de no haver tingut fills, tant amoïnats, que no hi ha manera de dir-ho. Van anar a tota mena d'aigües; promences, romeries, novenes, de tot havien provat i res no hi valia. Emperò a l'ultim la reina vingué a tenir una noia. Van fer-li un bateig molt lluit; van enviar a cercar (i van trobar-se'n fins a set) totes les fades de l'encontrada, perquè fossin les padrines de la princeseta, i perquè, fent-li un do cadascuna, com era costum de les fades d'aquell temps, tingués d'aquesta manera la princesa totes les perfeccions imaginables.

Després de la cerimonia del batejar tots els convidats van anar al palau del rei, ont hi havia un gran refresc aparellat en honor de les fades. Davant de cada una d'elles fou posat a

taula un cobert magnífic, en un estoig d'or macís, dintre 'l qual hi havia una cullera, una forquilla i un ganivet d'or fi, guarnits de diamants i de robins. Més, heus-aquí que, quan s'anaven asseient les fades l'una després de l'altra, se'n veu entrar una de vella, la qual ningú havia convidat per la raó que feia potser cinquanta anys que no havia eixit de la seva torra, i tothom la tenia per morta o encantada.

El rei tot seguit va fer-li donar un cobert; emperò no hi hagué pas manera de donar-li 'l corresponent estoig d'or macís, com a les altres, perquè no se n'havien fet fer sinó set per les set fades. La vella va pensar-se que la menyspreaven, i va mormolar entre-dents algunes amenaces. Se n'adonà una de les fades joves que's trobava al costat d'ella, i, malpensant-se de lo que pogués concedir a la princeseta, tant bon punt van aixecar-se de taula va córrer a amagar-se darrera d'unes cortines, amb l'intent de parlar la última, per poder esmenar, en tot lo que li fos possible, el dany que la vella hagués pogut causar.

A tot això les fades van començar d'otorgar llurs dons a la princesa. La més jove d'entre totes li concedí que seria la noia més gentil del món; la que vingué després, que tindria l'enteniment d'un àngel; la tercera, que en tot allò

que faria tindria una gracia admirable; la quarta, que sabia dançar d'una manera perfecta; la cinquena, que cantaria com un rossinyol talment; i la sisena, que sabia fer sonar tota mena d'instruments amb la més gran perfecció. Tocant-li dir a la vella aleshores, tot movent el cap, més per despit que no pas per raó de sa vellesa, va dir que la princesa s'passaria la mà amb un fus, de la qual causa moriria.

Aquest do terrible féu esborronar a tots els allí reunits; tant, que no va haver-hi ningú que no plorés. En aquell moment la fada jove eixí del darrera la cortina, i en veu alta va dir aquests mots:

— No us desespereu, oh reis! La vostra filla no n'ha de morir d'això. Cert es que no tinc prou potestat per desfer tot lo que la meva predecessora ha fet. La princesa s'passarà la mà amb un fus, emperò en lloc de morir-ne no farà més que caure en una sòn molt forta, la qual durarà cent anys, al cap dels quals acudirà a despertar-la'n el fill d'un rei.

A fi de conjurar en lo possible la dissort anunciada per la vella, el rei manà publicar tot seguit un edicte en el qual prohibia a tota mena de persones el filar amb fus, i fins el tenir fusos a casa, baix pena de la vida.

Passats quinze o setze anys, trobant-se 'l rei

i la reina en una de llurs reials hisendes, va escaure-s que la princeseta, tot corrent un cert dia pel castell, ficant-se tant aviat en l'una cambra com en l'altra, arribà fins a les golfes, ont en un mal recó va trobar una velleta que s'estava tota sola filant amb la seva filosa. La bona dòna no havia mai sentit a parlar de que'l rei hagués privat a tothom de filar amb fus.

— Què hi esteu fent aquí, la bona avia?
— va dir la princesa.

— Filo, filleta meva, — va respondre-li la vella, que no la coneixia de res.

— Quina cosa més bonica! — va dir la princesa. — I com ho feu? Deixeu-me provar si també'n sabria jo!

Encara no hagué tocat el fus que, amb lo decidida que era i fins un xic esbojarrada (apart de que la sentència de les fades ja ho tenia també previngut) va foradar-se la mà amb el fus, i va caure sense coneixement.

La bona de la velleta, tota desesperada, vinga cridar gent: hi acut tothom de totes bandes, tiren aigua a la cara de la princesa, li afluixen la roba, li colpegen els palmells de les mans, li fan fregues en els polços amb aigua de la reina d'Hungria, emperò res no la pot retornar.

Aleshores el rei, que, amb el soroll, hi havia

també pujat, se recordà de la predicció de les fades, i, comprenent que era una cosa que havia de succeir un dia o altre per quant les fades ho tenien ja anunciat, féu portar la princesa a una de les cambres del palau, damunt d'un llit tot ple de brodats d'or i d'argent. L'hauríeu ben bé presa per un angel, de tant hermosa que era, puix la perdua dels senys no li havia fet perdre ls bonics colors de la seva cara: les galtes eren totes rosades; els llavis, semblants al coral; no més era que tenia ls ulls closos, emperò se la sentia suaument respirar, lo qual deixava comprendre que no era pas morta.

El rei ordenà que se la deixés dormir tranquilament fins a tant que li arribés l'hora del seu despertar. La bona fada que l'havia salvada de la mort, condemnant-la, això sí, a dormir cent anys, se trobava en el reialme dels Mataquins, a dotze mil llegües lluny d'aquell lloc, quan succeí la desgracia de la princesa; més fou avisada al punt per un nanet que duia botes de cent llegües (això es, una mena de botes amb les quals se fan set llegües de camí per cada passa). La fada se posà seguidament en camí, i al cap d'una hora ja la van veure arribar dalt d'una carroça tota de foc, conduida per dragons. El rei s'apressà a donar-li la mà pera davallar del carruatge. Ella donà per ben

fet tot lo que era estat disposat; emperò com era d'aquelles que saben pensar en tot, va preveure que quan la princeseta s' despertaria se veuria bon xic amoinada de trobar-se tota sola en aquell ronec castell, i heus-aquí què va fer.

Amb la seva vareta la fada anà tocant tot lo que hi havia en el castell, llevat del rei i de la reina: acompanyantes, dames d'honor, cambreses, gentils-homes, oficials de la guarda, rebosters, cuiners, renta-plats, alabarders, guardians, patges, bailets; tocà així mateix els cavalls que's trobaven dins l'estable, amb llurs palafreners; els grans mastins de l'hort; i la petita Puf, o sia la goceta de la princesa, la qual s'estava prop seu damunt del llit. Tant bon punt els hagué tocat l'un després de l'altre, tots van anar-se adormint pera no despertar-se més fins al moment just en que ho fes la princesa, a fi d'estar tothom disposat a servir-la quan li fos convenient. Fins els asts que en el foc hi havia, bo i carregats de perdius i de faisans, van adormir-se, i el foc per igual. Tot això fou fet en un girant d'ulls. Les fades no s'entretenien pas quan se tractava d'anar per feina.

Aleshores el rei i la reina, després d'haver besat la llur filla benvolguda, sense que's despertés, van eixir del castell i van fer crides prohibint a tothom sense excepció d'acostar-

s'hi. Aitals prohibicions eren ben bé innecessaries, perquè en l'espai d'un quart d'hora van créixer tot a l'entorn dels jardins arbres en tal nombre, entre petits i grans, com també esbarzerars i argilagues entortolligats els uns amb els altres, que no hi havia manera de que, bestia o persona, hi pogués passar ningú: tot just si s'oviraven els alts de les torratges del castell, i encara desde molt lluny. A ningú no se li va ocórrer dubtar que la fada no hagués fet encara tot això pera assegurar-se que la princesa no tingués res a témer dels tafaners mentres romandria adormida.

Al cap de cent anys el fill del rei que aleshores regnava, i que era d'una família diferenta de la de la princesa adormida, trobant-se caçant per aquells indrets, preguntà quines eren aquelles torres que's veien per damunt d'una gran espessor de bosc. Cadascú li va respondre segons lo que n'havia sentit a dir: els uns deien que si era un castell ont s'hi acoblaven els mals-esperits; els altres que si tots els bruijots de l'encontrada hi tenien colotge'ls disabtes. L'opinió més corrent era que hi habitava un ogre, el qual s'hi enduia totes les criatures que podia atrapar, pera menjar-se-les amb tota tranquil·litat, i sense que ningú pogués seguir-l'hi, per tenir no més ell potestat d'obrir-se pas a través de la boscuria.

El príncep no sabia què creure-s de tot això, fins que un vell del país va pendre la paraula i va dir:

— Estimat príncep: ja fa més de cinquanta anys que vaig sentir a dir al meu pare que dins d'aquest castell hi havia una princesa, la més hermosa que fos al món; que hi havia de romandre cent anys adormida; i que havia d'esser desvetllada per un príncep a qui ella estava destinada.

No més de sentir l'explicació el jove príncep no's va poder contenir un moment més: sense dubtar, va creure que li calia menar a bona fi una aventura com aquella, i, impulsat per l'amor i el desig de gloria ensems, va resoldre saber sense més trigar com acabaria tot allò. Apenes s'encaminà cap al bosc que aquells grans arbres i brolla van enretirar-se pera deixar-li pas. Va fer camí de dret vers el castell, el qual ovirà a l'altre cap d'un gran passeig, per ont féu via, sorprenent-se un poc a l'adonar-se que ningú dels seus acompanyants l'havia pogut seguir, per quant els arbres havien clos el pas altra volta, tant bon punt ell havia passat. No per això va quedar-se a mig camí: un príncep en la flor de sa joventut, i enamorat per torna, es sempre coratjós. Va entrar en un gran pati, en el qual tot lo que va veure desde'l primer moment era pera glaçar les sangs a

qualsevol. Hi havia una quietut que corprenia: l'imatge de la mort se presentava arreu, i tot era de cossos humans, i de besties, que feien l'efecte de morts. Més, amb tot, va conèixer pel nas verrugós i per les galtes vermelles dels suiços que no estaven sinó adormits; i les llurs copes, dins les quals se mostraven encara els escorrims del vi, provaven pla bé que la sòn els era vinguda bo i bevent.

Atravessà un gran cel-obert empavimentat de marbre; pujà per l'escala; entrà a la sala dels guardes, que estaven arrengrerats a la paret amb llurs carrabines a coll i roncant com uns beneitons. Passà al través de diverses cambres, plenes de gentils-homes i de dames, tots adormits, a peu dret els uns, altres asseguts. Entrà dins una cambra tota daurada, i damunt d'un llit, els cortinatges del qual eren oberts de tots quatre costats, va veure'l més hermós espectacle que havés vist en sa vida: una princesa de quinze o setze anys, segons les apariències, i que, per la seva extraordinària bellesa, tenia quelcom de lluminosa i divinal. S'hi atansà tremolant, i, ple d'admiració, i no's va poder estar d'agenollar-se prop d'ella.

Com la fi de l'encantament s'escaigués aleshores, la princesa va desvetllar-se i, mirant-se'l príncep amb sos ulls plens de tendresa

(potser més de lo que calia pera una primera entrevista), va dir-li:

— Oh! Ets tu, princep meu? Bé t'has fet prou esperar!

El princep, corprès de semblants paraules, i, més que tot, de l'accent amb que van ser dites, no sapigué com testificar-li'l seu goig i el seu agraiment; ell li donà plenes assegurances de que l'estimava més que an ell mateix. Les paraules no van resultar pas del tot eloqüents; encara així van plaure més: poques retoriques i molta d'amor. Ell estava encara més intimidat que ella, i no cal pas trobar-ho extrany: ella havia tingut temps de sobres pera rumiar-se lo que havia de dir-li; puix, segons sembla (i d'això sí que l'història no'n diu res) la bona fada, en l'espai de tant llarga dormida, li havia procurat el plaer de delectosos ensomnis. En fi, que feia ja quatre hores que enraonaven i encara no s'havien dit ni la meitat de les coses que tenien pera dir-se.

A tot això la gent del palau s'havien despertat com la princesa, i ja tothom anava fent la seva; i com no estaven pas tots enamorats, podeu comptar la fam que durien! La cambra principal, amb tanta pressa com els altres, s'impacientà, i va resoldre anunciar a la princesa que'l dinar era a taula. El princep va ajudar a la princesa a alçar-se: ella anava ja

tota habillada, i magnificament per cert; emperò ell va guardar-se prou de dir-li que les robes eren un bon xic a l'estil de la besavia, i que'l coll que duia no era pas de la darrera moda: no per això era menys gentil ella.

Van passar a una sala tota de miralls, i allà van dinar, servint-los els oficials de la princesa. Els violins i els oboes deixaren sentir antigues sonades, excelents emperò, amb tot i fer prop de cent anys que no's tocaven; i en havent dinat, sense perdre temps, l'almoïner de la casa va donar-los la benedicció nupcial en la capella del castell, i les dames d'honor els conduïren a llur retret. Van dormir poc, puix la princesa poc ne freturava pas, i de bon matí'l príncep va pendre comiat d'ella pera entornar-se'n a ciutat, aont el seu pare ja devia passar engunia d'ell.

El jove va explicar-li com, tot caçant, s'havia perdut per l'ubaga, i com havia passat la nit en la cabana d'uns carboners, que li havien donat pera menjar pa negre amb formatge. El rei son pare, que era tot un bonaçaç, el va creure; emperò sa mare no va pas quedar-ne gaire convençuda, i veient que quasi cada dia s'entornava a caçar, i que mai li mancava una excusa o altra, quan havia passat dugues o tres nits fòra de casa, ja no va dubtar gens ni mica de que hi havia amoretes per entremig. Fet i

fet el príncep va viure més de dos anys amb la princesa, i hagué d'ella dos infants: el primer, que fou una noia, va dir-se Aurora, i el segon, que fou un noi, Diafebus, el qual encara pareixia més gentil que sa germana.

La reina va dir diverses vegades al seu fill que per què no se cercava algun divertiment: tot era pera fer-lo explicar. Més ell no gosà mai confiar el seu secret a sa mare; i era que li tenia por, amb tot i estimar-la, perquè venia de llinatge d'ogres, havent-se principalment casat el rei amb ella per raó dels quantiosos béns que posseïa. Fins se deia d'ella a la Cort, encara que amb molt misteri, si tenia certes inclinacions d'ogressa, i que sempre que veia passar criatures petites tenia prou treballs de contenir-se i no llençar-s'hi al damunt. Així es que'l príncep no va voler mai confiar-li cosa que fos.

Emperò una vegada'l rei hagué mort, lo qual va esdevenir al cap d'aquells dos anys, i el príncep va veure-s rei i senyor, declarà publicament el seu matrimoni i anà a recullir del seu castell, amb gran pompa, la reina sa esposa. Fou rebuda triomfalment en la capital, fent sa entrada en mig dels seus dos infants.

Passat algun temps, el rei va veure-s en el cas de tenir d'anar a fer la guerra contra l'emperador del país de Canta-la-bóta, veí seu. Deixà

encomanat el regiment del seu reialme a la reina sa mare, recomanant-li molt sa muller i sos petits: devia estar-se a la guerra tot aquell istiu. Al punt que se n'hagué anat, la reina mare féu enviar la nora amb els fills a una masia situada en mig de boscos, ont se feia compte de poder més facilmente satisfacer la seva golafreria. Se n'hi va anar ella també al cap de pocs dies, i un vespre va dir al seu majordom:

— Demà, pera dinar, vui menjar-me la petita Aurora.

— Oh, senyora! — féu el majordom.

— Ho vui! — va dir la reina amb aquella veu d'ogressa que té fam de carn fresca. — I vui menjar-me-la amb salça verda.

El bon home, comprenent que amb una ogressa no era cosa de jugar-hi, va proveir-se de l'eina i muntà a la cambra de la petita Aurora; tenia aquesta aleshores uns quatre anys, i, tot saltant i rient, acudí a penjar-se-li al coll, demanant-li alguna lleminadura. A l'home li van caure les llagrimes i deixà anar el coltell de les mans, davallant tot seguit al corral a tallar el coll a un anyellet, del qual va fer-ne un tant apetitós cuinat que sa mestressa li declarà no haver mai tastada cosa més fina. Mentrestant se n'havia endut l'Aurora i l'havia confiada a sa muller pera que la tingués amaga-

da en son hostatge, el qual era al cap-d'avall del corral.

Passats vuit dies, la dolenta de la reina va dir al majordom:

— Vui menjar-me'l petit Diafebus pera sopar.

No va replicar-li res perquè ja's féu el proposit d'enganyar-la com l'altra vegada; anà a cercar el petit Diafebus, i me'l trobà armat d'un sabre fent la guerra amb un ximiot que tenia; i això que tot just acabava de fer tres anys. El dugué igualment a la seva muller, la qual va amagar-lo juntament amb l'Aurora; i, en lloc del petit Diafebus, serví a l'ogressa un cabridet molt tendre, que ella trobà ben gustós.

Fins aquí tot havia anat bé; emperò un vespre aquell dimoniot de reina va dir al majordom:

— Vui menjar-me la meva jova amb la mateixa salsa que'ls seus fills.

Aleshores fou quan el pobre majordom va desconfiar de poder-la enganyar altra vegada. La reina jove tenia vint anys fets, això sense comptar els cent que havia passat adormida. La seva pell, encara que blanca i bonica, havia d'esser un poquet dura, i ¿com s'ho faria pera trobar en tot el corral una bestia que fos tant feta com li era menester? Va decidir-se aquesta

vegada per tallar el coll a la reina, com única manera de salvar sa propria pell; i va pujar-se'n a la cambra de la victima ben' resolt a no fer-hi dos viatges. Esforçant-se en excitar la seva furia, entrà empunyant el coltell dins la cambra de la reina jove. No es que volgués sorprendre-la de traïdor, res d'això, sinó que començà per dir-li, amb gran respecte, quina era l'ordre que havia rebuda de la reina mare.

— Feu la vostra obligació, — va contestar-li, presentant-li'l coll; — executeu el manament que vos ha estat fet: així aniré a reveure'ls meus fills, els meus pobres fillets que jo estimava tant.

Perquè ella ben bé's creia que eren morts, de quan els hi havien robats sense dir-li res.

— Oh! No, senyora, — va respondre, entermit, el pobre majordom. — Vós no morireu, ni deixareu tampoc de veure'ls vostres fills benvolguts; emperò això serà dins de casa meua, allà ont els tinc recondits, i, per una vegada més, enganyaré la reina donant-li a menjar una cèrvola en lloc vostre.

Tot seguit la conduí a la seva cambra, ont la deixà abraçada amb els seus fills i plorant de goig amb ells, però anar-se'n a arranjar la cèrvola, que la reina's menjà per sopar amb la mateixa satisfacció que si hagués estat sa nora: havia quedat molt complaguda de sa crudeltat,

i ja's preparava pera dir al rei, quan tornés, que uns llops famolencs havien devorats ensems sa muller i els dos fills.

Un vespre que, com solia, anava pel corral flairant d'ací d'allà per si trobava quelcom de vianda fresca, s'escunçà a oir de dintre un soterrani'l plor del petit Diafebus, a qui sa mare volia castigar per alguna dolenteria que havia feta; i va sentir així mateix com la petita Aurora demanava perdó pel seu germanet. L'ogressa va regonèixer enterament la veu de la reina i la de cada un dels seus fills, i, fortment irada per l'engany que li havien fet, l'endemà mateix, amb una veu que tot ho feia tremolar, donà ordres de que duguessin un gran cubell al mig del pati, fent omplir aquell de gripaus, de serpents, de vibres i d'escorçons, pera llençar-hi a dins la reina amb els seus fillets, el majordom i sa muller, amb la serventa i tot. Ja era donada l'ordre de fer-los comparèixer tots junts, amb les mans lligades darrera.

Quan ja me'ls tenia tots allà, i els butxins se disposaven a llençar-los dintre'l cubell, heus-aquí que'l rei, a qui ningú esperava tant aviat, entrà en el pati dalt de cavall. Havia vingut per la posta, i, d'allò més extranyat, va demanar què volien dir tots aquells sinistres preparatius. No hi hagué qui s'atrevis a ente-

rar-lo de la cosa; quan de sobte l'ogressa, afollada de veure lo que passava, se va precipitar ella mateixa de cap dintre del cubell, i en un tancar i obrir d'ulls fou devorada per les alimanyes que hi havia fetes posar.

El rei no deixà de doldre-se'n, perquè a la fi bé era la seva mare. Emperò amb sa esposa i els seus fillets no trigà gaire temps a consolar-se'n.

ENSENYAMENT

Esperar-se algun temps pera haver un marit
 ric, ben-fet, galant i amable,
 es cosa bastant explicable;
 més esperar cent anys, dormint, tal com s'ha dit,
 de les noies d'avui en dia
 ben segur que cap no ho faria.
 Sembla, emperò, voler-nos eixa historia provar
 que del sant Matrimoni 'ls lligams agradivols
 no minven llurs virtuts essent un xic tardivols,
 puix res no 's pert per esperar.
 Més les dones amb tal insistencia
 obten a la fe conjugal
 que es sens dubte una impertinencia
 retreure-ls un exemple de tant pura moral.

LA CAPUTXETA ROJA

UNA vegada era una minyoneta vilatana de lo més xamós que s'hagi vist mai; sa mare estava boja per ella, i son avia més que sa mare. La bona de l'avia li féu fer una caputxeta roja, i era tant lo bé que li esqueia, que li van treure per motiu la Caputxeta Roja.

Un dia que sa mare havia pastat i fet coques, va dir-li:

— Vés a veure com se troba l'avia, perquè m'han dit que està malalta; i, de passada, li duras una coca i aquest pot de mantega.

Tot seguit la Caputxeta Roja eixí pera anar a casa de l'avia, la qual s'estava en un altre poble. Passant per un bosc va trobar-se amb Mestre Llop, que tenia bones ganes de menjar-se-la, emperò no va gosar fer-ho per temor d'uns quants llenyataires que's trobaven en el bosc. Li preguntà ont anava. La pobreta nena,

que poc se pensava lo dolent que era aturar-se a fer cas del llop, va dir-li:

— Vaig a veure l'avia i a dur-li una coca amb un pot de mantega que la meva mare li tramet.

— Que s'està gaire lluny? — va dir el llop.

— Oh, sí! — li contestà la Caputxeta Roja. — S'està part d'allà d'aquell molí que veieu allà baix de tot, a la primera casa del poble.

— I bé, doncs, — féu el llop, — també jo vui anar-la a veure: jo me'n vaig per aquest camí d'ací, i tu per aquell altre, i veiam qui hi serà més aviat.

El llop se posà a córrer amb tota sa força pel camí que era més curt, i la minyoneta se n'hi anà pel més llarg, entretenint-se aplegant avellanes, atrapant papellones i fent ramells amb les floretes que trobava. El llop no trigà gaire estona a arribar a la casa de l'avia. Truca:

— Pam, pam!

— Qui hi ha?

— Soc la vostra néta, la Caputxeta Roja, — digué'l llop, estrafent la veu, — que us duc una coca i un pot de mantega de part de la meva mare.

La bona de l'avia, que s'estava al llit per trobar-se un poc encadarnada, li cridà:

— Treu l'estaqueta i caurà la baldeta.

El llop estirà l'estaqueta, i la porta s'obrí.

S'abraonà damunt la pobra dòna i en un no res va devorar-la, puix feia més de tres dies que no havia menjat. Seguidament tancà la porta i se n'anà a colgar en el mateix llit de l'avia, esperant la Caputxeta Roja, la qual vingué al cap de poca estona a trucar a la porta.

— Pam, pam!

— Qui hi ha?

La Caputxeta Roja, a l'oïr la veuassa del llop, tingué por, de moment; emperò, creient que l'avia estaria refredada, va respondre:

— Soc la vostra néta, la Caputxeta Roja, que us duc una coca i un pot de mantega de part de la meva mare.

El llop li cridà, endolcint una mica la veu:

— Treu l'estaqueta i caurà la baldeta.

La Caputxeta Roja estirà l'estaqueta, i la porta s'obrí. El llop, veient-la entrar, li digué, amagant-se al llit amb l'abrigall:

— Deixa la coca i el pot de mantega damunt de la pastera i vine-te'n al llit amb mi.

La Caputxeta Roja's va despüllar i va ficar-se al llit amb l'avia, ont s'estranyà força veient de quina manera era l'avia, bo i despüllada. I va dir-li:

— Avia: quins braços que teniu més grans!

— Són pera abraçar-te millor, filla meva.

— Avia: quines cames més grans que teniu!

— Són pera córrer més, filla meva.

— Avia: quines orelles que teniu més grosses!

— Són pera escoltar millor, filla meva!

— Avia: quins ulls més grans que teniu!

— Són pera veure-hi millor, filla meva.

— Avia: quines dents més grosses que teniu!

— Són pera menjar-te!

I, tot dient aquestes paraules, el dolent del llop se llença damunt de la Caputxeta Roja i se la menja.

AMONESTAMENT

Això vol dir que l'inexpert jovent,
 i sobre tot les noies
 quan són gentils i bonicoies,
 fan mal fet d'escoltar-se tota mena de gent;
 i així no es meravella
 que'l llop se'n mengi tantes, essent tant gran trapella.
 I dic el llop no més, perquè hi ha llops amables
 que són tinguts per respectables,
 que saben fer galanteries,
 i, sempre urbans i sociables,
 van preparant llurs picardies;
 ells fan l'aleta a les donzelles
 i's fiquen per les cases, fingint-se amics d'aquelles;
 emperò, qui no sab que aitals llops disfregats
 de tots els llops són els més coudemnatats?

EN BARBA-BLAU

UNA vegada era un home que tenia boniques cases a vila i fòra-tila, vaixel·la d'or i d'argent, mobles guarnits de brodat, i carroces totes daurades; emperò l'home tenia, per dissort, la barba blava. Això 'l feia esser tant lleig i tant terrible que no hi havia dòna o donzella que, veient-lo, no fugís de sa presència. Una veïna seva, noble dama, tenia dugues filles d'una hermosura perfeta. En Barba-blau li'n demanà una pera casar-s'hi, deixant que ella mateixa triés de les dugues la que volgués donar-li. Més cap de les noies hi volia saber res, i se'l passaven de l'una a l'altra, perquè no sabien resoldre-s a pendre un marit amb la barba blava. Lo que més encara 'ls desplavia es que ja havia estat casat amb varies altres dones, i ningú no sabia lo que era estat d'elles. En Barba-blau, pera lligar coneixença

amb les noies, se les endugué, juntament amb sa mare d'elles, amb tres o quatre de llurs millors amigues i uns quants joves del veinatge, a una hisenda de les que posseïa, i allà van passar-hi una vuitada sencera. Tot se'n va anar en passejades i en caceres, en eixides a pescar i en ballades, en festes i en berenars: ningú no pensava en dormir, i's passaven les vetlles endreçant-se brometes dels uns als altres; en fi, tot va anar tant bé, que la petita de les noies començà a trobar que la barba del propietari de tantes riqueses no era pas tant blava com li havia semblat i que fins era tot un galant senyor. Desde 'l punt que se n'hagueren tornat a vila 'l matrimoni quedà tractat.

Al cap d'un mes de casats, en Barba-blau va dir a sa muller que pera un afer de molta importancia li calia emprendre un viatge que duraria, pel cap baix, unes sis setmanes; no més li encarregava que's divertís força tot el temps que ell seria fòra; que fes venir, si volia, les seves amigues; que se les endugués al camp, si així li venia de gust; i sobre tot que's tractessin bé, sense parar esment en el gastar.

— Aquí tens — va dir-li — les claus dels dos armaris grans; aquestes són les de la vaixel·la d'or i plata de les grans diades; vet-aquí les de les calaixeres ont hi tinc els diners; les de les

capses dels diamants i els brillants; i aquesta, que es la de les portes de les habitacions. Aquesta clau petita es la clau de la sala del cap-d'avall de la galeria gran de baix; pots obrir-ho tot, entrar per tot; emperò, per lo que toca an aquesta sala, jo't prohibeixo l'entrar-hi; i t'ho prohibeixo en tanta de manera, que, si arribes a obrir-la, no hi ha mal que del meu enuig no't calgui témer.

Ella li va prometre complir exactament tot lo que acabava d'esser-li manat, i, després d'haver-la abraçada, ell se n'empuja a sa carroça i se'n va de viatge. Les veïnes i les bones amigues ni tant sols van esperar a que se les enviés a demanar pera acudir a fer visita a la casadeta de poc: tantes eren les ganes que tenien de veure totes les riqueses de sa casa; i si no havien gosat venir-hi mentres hi era'l marit, no més era per la molta por que'ls feia amb aquella barba blava.

Ve-te-les-aquí entrant per tot: a les arcoves, a les sales i als guarda-robes, coses totes més hermoses i més riques l'una que l'altra. Muntaren de correguda a veure'ls guarda-mobles, ont no donaven l'abast a admirar l'abundor i bellesa dels entapiçats, dels llits, dels sofans, dels tocadors, dels vetlladors, de les taules i dels miralls en els quals podien contemplar-se de cap a peus, i els enquadraments dels

quals, de cristall els uns, d'argent els altres i d'aram sobredaurat, eren de lo més hermós i magnífic que s'hagués vist mai. Totes elles no's cançaven de lloar i d'envejar la bona sort de llur amiga, la qual, emperò, no's gaudia gens davant de tantes riqueses, puix li ho privava 'l desig que tenia d'anar a obrir la sala de baix.

Tanta va esser la seva curiositat, que, sense parar compte en lo poc polít que era 'l deixar les visites, hi davallà per una escaleta amagada, més amb tant gran aixelabrament, que per dugues o tres vegades cuidà trencar-se la nou del coll.

Una vegada va esser al davant de la porta d'aquella sala, va romandre indecisa un quant de temps, pensant en la prohibició que li havia fet el seu espòs, i considerant el dany que de sa desobediència podia provenir-li. Emperò la temptació fou tant forta, que no's va saber dominar: agafà la claueta i tota tremolosa obrí la porta de la sala. De moment no pogué distingir absolutament res, perquè tots els finestrons eren ajustats; al cap d'alguns moments començà a veure que l'encaironat estava ple de sang presa, i, per fi, que en aquella s'hi emmirallaven els cossos de varies dònes mortes, penjades tot lo llarg dels murs. Eren totes les esposes que en Barba-blau havia tingut i que havia degollat, l'una després de l'altra.

La noia pensà talment que's moria de por, i, estant així, la clau de la sala, que acabava de treure del pany, li caigué de la mà. Quan se fou retornada un poc de l'esglai, va replegar la clau, tornà a tancar i pujà altra vegada a la seva cambra pera refer-se un xic més; emperò poc va poder-ho conseguir, de tant commoguda que estava. Havent fet esment de que la clau s'havia tacat de sang, l'aixugà per dugues o tres vegades, més la sang no se n'anava pas; prou s'escarraçà rentant-la i fins fregant-la amb terra i savó: sempre la sang hi quedava, perquè aquella clau era embruixada i no hi havia pas manera de fer-la neta del tot: quan se'n treia la sang d'un costat, apareixia en l'altre.

En Barba-blau tornà del seu viatge aquell vespre mateix, tot dient que havia rebut lletres pel camí en les quals se li deia que 'l negoci pel qual anava, acabava d'esser resolt segons an ell li convenia. Sa muller féu tot lo que pogué pera fer-li veure 'l gran goig que ella tenia del seu prompte retorn.

L'endemà'l marit va demanar les claus i ella les hi donà, més amb mà tant tremolosa, que ell endevinà ben facilment lo que era esdevingut.

— ¿Com es — li preguntà — que la claueta de la sala de baix no es amb les altres?

— De segur que me la dec haver deixada damunt de la taula.

— No triguis pas gens a donar-me-la, — va dir en Barba-blau.

Després d'algunes evasives, no hi hagué altre remei que portar la clau aquella.

En Barba-blau digué a sa muller, després d'haver-se ben mirada la clau:

— Com es que hi ha sang en aquesta clau?

— No ho sé pas, — contestà la pobra noia, més morta que viva.

— No ho sabs? — replicà en Barba-blau.

— Doncs jo sí que ho sé: es que has volgut entrar a la sala. Doncs bé, senyora: ara hi entraras i aniras a ocupar el teu lloc al costat de les senyores que hi has vist.

Ella's deixa caure de genolls als peus del seu marit, plorant i demanant perdó, mostrant penedir-se de tot cor d'haver fet manca-ment a l'obediencia. Hauria pogut eternir una roca, hermosa i alligida com estava; em- però en Barba-blau tenia'l cor més dur que les pedres.

— Teniu de morir, senyora, — va dir-li, — i ara mateix.

— Ja que tinc de morir, — contestà ella tot mirant-lo amb els ulls plens de llagrimas, — deixeu-me de vida'l temps de encomanar-me a Déu.

— Te concedeixo mig quart d'hora, — féu en Barba-blau, — emperò ni un moment més.

Quan va trobar-se sola, ella cridà sa germana i va dir-li:

— Agneta, la meva germana, — la germana's deia Agneta, — fes el favor de pujar dalt de la torra a veure si vénen els meus germans, puix m'han promès que vindrien a veure-m avui; i, si de cas els veus, signa-ls que cuitin.

L'Agneta pujà dalt de la torra, i la pobra afligida li preguntava de tant en tant:

— *Agneta, la bona germaneta: no veus venir res?*

I l'Agneta responia:

— *No veig sinó 'l sol que espurneja i l'herba que verdeja.*

Mentrestant en Barba-blau, amb un coltell a la mà, cridava com un desesperat a sa muller:

— Baixa aviat, o sinó jo pujo.

— Un moment encara, si ús plau, — li responia sa esposa.

I tot seguit deia baixet baixet:

— *Agneta, la bona germaneta: no veus venir res?*

I l'Agneta responia:

— *No veig sinó 'l sol que espurneja i l'herba que verdeja.*

— Baixa depressa, — cridava en Barba-blau,
— o sinó pujo.

— Baixo desseguida, — contestava sa muller.
I després, baixet baixet, deia:

— *Agneta, la bona germaneta: no veus ve-
nir res?*

— Veig — respongué l'Agneta — una gran
polsaguera que ve d'aquesta banda.

— Són els meus germans?

— Ai, no! Es una ramada de xais.

— Encara no baixes? — cridava en Barba-
blau.

— Un moment i prou, — contestava sa
muller.

I després deia tot baixet:

— *Agneta, la bona germaneta: no veus ve-
nir res?*

— Veig — contestà — dos cavallers que vé-
nen d'aquest costat; emperò encara són molt
lluny. — I al cap d'un moment: — Lloat sia
Déu! Són els nostres germans! Els faig senyal,
tant com puc, de que cuitin.

En Barba-blau se posà a cridar tant forta-
ment que tota la casa'n tremolava.

La pobra noia va davallar, deixant-se cau-
re als seus peus tota desolada i amb els cabells
deixats anar.

— Això no't servirà de res, — digué en
Barba-blau; — tens de morir.

I, agafant-la pels cabells amb l'una mà, i alçant el gran coltell amb l'altra, anava per tallar-li la testa en rodó. La pobra noia, girant-se de cara an ell i esguardant-lo amb ulls de misericòrdia, li suplicà que li deixés un instant de reculliment.

— No, no, — va dir-li; — encomana-t a Déu ben bé.

I alçant el braç...

En aquell moment van trucar a la porta amb tanta de força que en Barba-blau restà sobtat. Van obrir, i dos cavallers van entrar d'una revolada, els quals, posant mà a les espases, vant llençar-se de dret contra en Barba-blau. Aquest regonegué tot seguit que eren els germans de sa esposa, dragó l'un, mosquetter l'altre, i va córrer depressa pera escapar-se. Emperò ls dos germans van perseguir-lo tant de prop que van atrapar-lo abans que assolís el llindar de la porta, i, traspasant-lo amb les llurs espases, van deixar-lo mort.

La pobra noia romania quasi tant morta com el seu marit, i ni forces tenia pera abraçar els seus germans. Va resultar que en Barba-blau no tenia cap hereu, i que, per lo tant, sa muller passava a mestressa de tots els seus béns. Va esmersar-ne una part en casar sa germana Agneta amb un jove getilhome de qui estava enamorada, el qual l'estimava feia

molt temps; una altra part, pera comprar el grau de capità a cada un dels seus dos germans; i lo que li restà, pera tornar-se a casar ella amb un home molt de bé, que li féu oblidar els temps malastrucs que havia passats amb en Barba-blau.

AMONESTAMENT

Té la curiositat singulars atractius,
 més també, algunes voltes, danya
 (l'exemple que s'ha vist es dels més decisius),
 puix, però més que això us dolgui, es un plaer que enga-
 se perd quan s'arriba a alcançar [nya:
 i sempre s paga massa car.

ALTRE AMONESTAMENT

Per poc que un hom tingui 'l seny clar,
 si del món coneix les cabories,
 veurà molt bé que aitals histories
 ja fa molt temps que van passar.
 Ja no hi ha marit tant terrible
 que així demani un impossible;
 i tant-se-val que sia gelós com rondinaire:
 al costat de la dona no se'l sent piular gaire;
 i tant si té 'l pèl blau com d'un altre color,
 ella fa de senyora com més ell de senyor.

MESTRE GAT

o

EL GAT AMB BÒTES

UN moliner no deixà altres béns a tres fills que tenia, més que'l molí, un ase i un gat. Ben aviat les parts van esser fetes: ni notaris ni advocats va caldre que hi intervinguessin, els quals prou, entre tots, s'haurien menjat depressa 'l pobre patrimoni. A l'hereu li va tocar el molí, el mitjà va quedar-se l'ase, i el més petit no va tenir sinó 'l gat.

Lo que es aquest darrer no podia pas acabar-se de conformar amb una part tant pobra, i tot era dir: «Els meus germans podran guanyar-se la vida honradament si saben avenir-se; emperò jo, una vegada m'hagi menjat el gat i m'hagi fet un sarró de la pell, no tindrè pas més recurs que morir-me de gana».

El Gat, que entenia perfectament aquest

sermó, encara que no'n fes semblant, va dir-li amb posat formal i sentenciós:

— No us espanteu, missenyor; no us espanteu pas; no us cal sinó donar-me un sac i fer-me un parell de bòtes pera caminar per les argilagues, i ja veureu com no haveu estat tant poc afavorit de la sort com creieu.

Per més que'l seu amo no va fer gaire cabal de lo que deia'l Gat, eren tantes les habilitats que li havia vistes fer pera agafar rates i ratolins, com es ara penjar-se per les potes del darrera o amagar-se dintre la farina tot fent el mort, que no va desconfiar del tot de que li'n pogués pervenir ajuda, poca o molta, en la seva pobresa.

Quan el gat va tenir lo que havia demanat, va calçar-se com un home gran; i, penjant-se'l sac a l'espatlla, tot sostenint-lo pels lligams amb les dugues potes del davant, se n'anà cap a un vedat proper ont hi havia conills en abundor, posà segó i llacsons dintre'l sac i, ajeient-se com si fos mort, quedà esperant que algun conill poc enterat dels trenca-colls d'aquest món de mones vingués a deixar-se caure amb ses quatre potes dintre'l sac creient menjar-se lo que hi havia a dins. Tot just s'havia ajejut que ja va tenir goig complet: un toca-campanes de conill va ficar-se al sac, i no més estirant els cordills va poder mestre

Gat fer-se'l seu i matar-lo sense compassió.

Tot joiós de la cacera, ell que se'n va a casa'l senyor rei i demana pera parlar-hi. Ja me'l fan pujar fins a les habitacions de sa Majestat, ont entrà fent una galant reverència al rei, al qual va dir això:

— Heus-aquí, Majestat, un conill de bosc que missenyor el Marquès de Carabas (aquest era'l títol amb que li havia plagut batejar al seu amo) m'ha encarregat que us dugués de part seva.

— Digues al teu senyor — contestà'l rei — que moltes gracies, i que'm fa un gran plaer.

S'entornà a amagar-se altra vegada en un camp de blat, deixant sempre'l sac obert, i quan dugues perdius s'hi van ficar, estirà'ls cordills i les atrapà totes dugues. Tot seguit se n'anà a presentar-les al rei, com ja ho havia fet amb el conill bosquetà. El rei va rebre igualment amb goig les dugues perdius i manà que li donguessin una estrena.

El Gat continuà amb la mateixa astucia durant dos mesos o'trés, duent de tant en tant al rei caça de la que'l seu senyor caçava. Fins que un dia va tenir esment de que'l rei eixiria a passejar-se a la vora del riu amb la seva filla, la qual era la més hermosa princesa del món; i aleshores va dir al seu amo:

— Si voleu creure un consell que us do-

naré, la vostra sort està assegurada. No heu de fer sinó pendre un bany a l'indret del riu que jo us senyalaré, i deixeu-me fer a mi.

El Marquès de Carabas va fer tot allò que'l seu gat li aconsellà, sense saber, emperò,quina solta tindria tot plegat. Mentres ell s'estava banyant, el rei va escaure-s a passar, i el Gat va posar-se a cridar amb tota la força:

— Correu, correu, que'l senyor Marquès de Carabas s'està ofegant!

A semblants crits el rei va treure'l cap per la finestreta de sa carroça, i, coneixent el Gat que tantes vegades li havia dut caça, ordenà als guardians que desseguida acudissin al socors del senyor Marquès de Carabas.

Mentres treien del riu el pobre Marquès, el Gat s'acostà fins a la carroça i contà al rei com, mentres el seu senyor se banyava, uns lladres eren vinguts que se li havien endut els vestits, malgrat l'haver ell cridat tant com va poder. (Era que ell els havia amagats dessota d'una pedra molt grossa.) El rei manà tantost als oficials del seu guarda-robes que anessin a cercar un dels seus millors vestits per al senyor Marquès de Carabas. El rei li féu grans compliments; i com siga que'ls bons vestits que acabava de donar-li feien ressaltar la seva bona presència, puix certament era ell un galant jove, ben plantat, la filla del rei va trobar-lo

molt del seu grat, i quan tot just el Marquès de Carabas li havia endreçades tres o quatre miradetes un xic tendrivoles, encara que molt respectuoses, ella ja se n'era enamorada com una boja.

Volgué 'l rei que ocupés un lloc en la carroça i que l'acompanyés en l'excursió. El Gat, tot joiós de veure que 'l negoci anava per bon camí, va pendre l'avantatge a la comitiva i, trobant uns pagesos que dallaven un prat, els va dir això:

— Escolteu, bons dallaires: si no dieu al rei que 'l prat que dalleu es del senyor Marquès de Carabas, tots acabareu trinxats com pasta de fer sopes.

El rei no deixà pas de preguntar als dallaires de qui era aquell prat que dallaven.

— Es del senyor Marquès de Carabas, — van respondre tots a l'hora, puix les amenaces del Gat els havien fet agafar por.

— Teniu aquí un bonic patrimoni, — féu el rei al Marquès de Carabas.

— Ja ho veieu, majestat, — contestà 'l marquès; — es un prat que no deixa de produir-me cada any bona cosa.

Mestre Gat, que anava sempre al davant, trobà uns segadors i els va dir:

— Escolteu, bons segadors: si no dieu al rei que 'l camp que segueu es del senyor Mar-

quès de Carabas, tots acabareu trinxats com pasta de fer sopes.

El rei, quan passà al cap d'un moment, volgué saber a qui pertanyien aquells blats que veia.

— Són del senyor Marquès de Carabas, — van dir els segadors; i el rei se'n gaudí encara amb el Marquès.

El Gat, que anava davant de la carroça, deia sempre lo mateix a tothom que trobava; i el rei estava tot meravellat de la gran hisenda del senyor Marquès de Carabas.

Mestre Gat arribà, per fi, a un hermós castell, el senyor del qual era un Ogre, el més ric que mai s'hagués vist, puix del seu castell depenien totes les terres per ont el rei acabava de passar. El Gat ja s'havia donat traça a informar-se sobre qui era aquest Ogre, i lo que sabia fer; i demanà per enraonar-hi, dient que no havia cregut correcte, passant tant aprop del seu castell, si deixava d'entrar-hi a fer-li reverencia. L'Ogre'l va rebre molt afablement, tot lo que pot un Ogre, i el convidà a descansar. Aleshores el Gat va dir-li:

— M'han donat com a cosa certa que tenieu el do de tornar-vos qualsevol animal que us plagués, i que podieu, per exemple, transformar-vos en lleó, en orifant...

— Veritat es, — va respondre l'Ogre brus-

cament, — i, per demostrar-vos-ho, ara m'heu convertit en lleó.

El Gat s'espantà tant al veure's un lleó al davant, que correu a enfilem-se a la teulada, no sense treball per raó de les botes, que valien maleïda la cosa pera gambar per damunt de les teules. Més al cap de poc temps, com el Gat vegés a l'Ogre reprendre sa primitiva forma, davallà del teulat i declarà que, en efecte, havia tinguda molta por.

— M'han assegurat també — continuà 'l Gat — una cosa que mai podré creure: que tenieu la facultat d'adoptar la forma dels animals més petits, per exemple, transformar-vos en una rata, en un ratolí. Vos dic, en veritat, que tinc això per cosa impossible del tot.

— Com s'entén, impossible? — va dir l'Ogre. — Ara ho veureu.

I al punt se tornà un ratolí que's posà a córrer per damunt del trespol. Encara no l'hagué vist el Gat que li saltà a sobre i se'l menjà en un dir Jesús.

A tot això 'l rei, que, tot passant, ovirà l'hermós castell de l'Ogre, va tenir desig d'entrar-hi. El Gat, a l'oír el soroll de la carroça a l'atravessar el pont llevadiç, va córrer a presentar-se i va dir al rei:

— Benvinguda sia la vostra Majestat al castell del senyor Marquès de Carabas.

— Com es això, senyor Marquès? — exclamà 'l rei. — També aquest castell es vostre? A fe que no es possible demanar re més hermós que aquest pati i que totes aquestes construccions que l'envolten. Deixeu-nos veure, si us plau, lo de dins.

El Marquès donà 'l braç a la princeseta i, seguint al rei, que passà primerament, pujaren a una gran sala, ont hi trobaren un magnífic berenar preparat, que l'Ogre destinava a uns seus amics que devien anar-lo a veure aquell mateix dia, emperò que no s'atreviren pas a entrar quan van saber que 'l rei se trobava dintre 'l castell.

Tot empradat el rei del bon comport del senyor Marquès de Carabas, igualment que sa filla, que ja n'estava del tot enamorada, i veient les riqueses que posseïa, va dir-li així mateix, quan hagué begut cinc o sis vegades:

— De vós dependrà, senyor Marquès, el que passeu a esser-me gendre.

El Marquès, fent grans reverencies, agrai aquella honor que 'l rei li feia, i aquell jorn mateix va casar-se amb la princesa.

El Gat arribà a esser un gran senyor i no va córrer ja més darrera les rates, llevat de quan li plagué fer-ho per al seu deport.

ENSENYAMENT

Per molt que valguin les hisendes
i per grans que sien les rendes
que dels pares ens puguin venir,
no convé als joves refiar-se'n,
que'l treball i la traça en guanyar-se'n
poden sols garantir l'avenir.

ALTRE ENSENYAMENT

Si'l fill d'un moliner amb tanta senzillesa
pot guanyá'l cor d'una princesa
i d'ella's fa estimar amb passió tant rabent,
es que'ls aires de ric i els de la juvenesa,
pera inspirar dolça tendresa,
no són pas, si bé's mira, un medi indiferent.

LES FADES

UNA vegada era una dòna viuda que tenia dugues filles; la gran li semblava tant, en genit i figura, que qui veia la filla veia la mare. Abdugues eren tant mal-agradeses i plenes d'orgull que no 's podia viure al costat d'elles.

La germaneta petita, que era la veritable estampa de son pare en lo amable i en lo bona, apareixia tal que era amb això la més gentil donzella que mai s'hagués vista.

Com d'inclinació cascú estima amb preferència son semblant, la mare estava boja per la més gran de ses filles i a la vegada tenia un avorriment esfereidor envers la petita. L'obligava a menjar tota sola a la cuina i la feia treballar sense repòs.

La pobra criatura, entre altres coses, havia d'anar dugues vegades cada dia a cercar aigua ben bé un quart lluny de la casa llur, amb un

canti molt gran que calia dur ben ple cada vegada.

Un dia, quan era a la font, va veure venir una pobra velleta, la qual va dir-li si li volia donar beure.

— Oidà, la bona avia! — va dir la noia, esbandint el canti i pouant en el pelac una quantitat d'aigua allà ont aquesta era més clara.

I al presentar-li 'l canti, l'ajudà a sostenir-lo pera que begués amb més comoditat.

Quan la bona dòna hagué begut, va dir a la noia:

— Ets tant hermosa, tant bona i tant amable, que no vui anar-me'n pas sense concedir-te un do. — (Heu de saber que's tractava d'una fada que havia presa la forma d'una pobra dòna de poble, pera provar fins ont arribaria la bondat d'aquella noia). — Te concedeixo 'l do — seguí dient la Fada — de que a cada paraula que diguis te surti de la boca una flor o un brillant.

A l'arribar a sa casa, l'hermosa noia trobà a sa mare tota enutjada perquè tornava tant tard de la font.

— Perdoneu-me, mare, — va dir ella, — d'haver tardat tant.

I al dir això van eixir-li de la boca dugues roses, dugues perles i dos diamants.

— Què veig ara? — va dir sa mare tota ad-

mirada. — No són perles i diamants lo que li surt de la boca? Com es això, filla meva?

I era aquesta la primera vegada que l'anomenava per filla.

La pobra criatura li va contar tot senzillament lo que li era esdevingut; i això tot deixant caure una infinitat de pedres precioses. Aleshores va dir la mare:

— Doncs caldrà que hi faci anar a ma filla. Té, noia, — va dir a la gran, — veies lo que surt dels llavis de ta germana mentres parla. No t plauria tenir aquest do? No has de fer més que anar a treure aigua de la font, i quan una vella t demani aigua, dóna-li'n de bon grat.

— Sí, prou! — va respondre la malcarada. — Ja farà de bon veure que jo vagi ara a la font!

— Vui que hi vagis, i tot seguit, — digué la mare.

A l'últim hi va anar, emperò rondinant, i s'endugué la gerra d'argent més bonica que tenien a casa.

Encara no acabava d'arribar a la font, que va veure sortir del bosc una senyora vestida magníficament, la qual vingué a demanar-li aigua. Era la mateixa Fada que s'era apareguda a sa germana, sinó que ara havia pres l'aspecte i el vestit d'una princesa pera posar a prova la malavolença d'aquesta noia.

— Que us creieu potser — digué aquella orgullosa i mal carada — que he vingut aquí pera donar-vos beure? Justament hauré portat de casa la gerra millor pera donar aigua a la senyora! Prou, prou! Beveu a morro, si voleu!¹

A lo qual va respondre la Fada, sense mostrar el més petit enuig:

— No ets pas gaire amable, noia. Doncs, bé: ja que tant poc obligada ets, tindras de la meva part el do de que a cada mot que diras t'eixirà de la boca un serpent o un gripau.

Així que sa mare va veure-la, va dir-li:

— I, doncs, filla meva?

— I, doncs, mare? — contestà la desvergonyida deixant anar dugues serps i dos gripaus.

— Ai, Déu del cell — va fer la mare. — Què estic veient? Això es cosa de sa germana! Ella me la pagarà.

I tot seguit va córrer pera pegar-li.

La pobra criatura fugí de casa i anà a refugiar-se dins d'un bosc d'allà prop.

El fill del rei, tornant d'una cacera, va trobar-la, i, al veure-la tant hermosa, va preguntar-li què feia allà tota sola i de què plorava.

1) Que no s'encandalitzi 'l llegidor català d'aquestes paraules que transcrivim: l'autor ja deixa entendre al principi que aquesta noia era una desvergonyida. — N. del T.

— Ai, senyor! La mare m'ha tret de casa!

El fill del rei, que va adonar-se de que li havien eixit de la boca cinc o sis perles i altres tants diamants, li demanà que li expliqués de què li provenia semblant cosa. Aleshores ella va contar-li l'aventura. El fill del rei va enamorar-se de la noia, i, considerant que un do d'aquella mena valia molt més que tot lo que's pogués donar com a dot, va conduir-la al palau del rei son pare, i va casar-se amb ella.

Per lo que fa a sa germana, va ser tant lo que va fer-se avorrir, que fins la seva mare mateixa va treure-la de casa; i la malhaurada, cançada d'anar de l'un cantó a l'altre sense trobar ningú que la volgués, va acabar anant-se'n a un recó de bosc a morir-se.

ENSENYAMENT

Amb bons brillants i molta plata
se guanya un hom les voluntats,
emperò les bones paraules
són de més força encara i millors resultats.

ALTRE ENSENYAMENT

Si la virtut vol sacrificis
i que 's sigui un xic complaent,
també tart o dejorn obté sa recompensa;
i això quan menys s'espera ni s'hi pensa talment.

LA VENTAFOCS

UNA vegada era un noble cavaller que va casar-se per segona vegada amb una dòna de lo més orgullós que mai s'hagi vist. Tenia aquesta dòna dugues filles del seu mateix gènit i en tot pastades talment a la mare.

Per la seva part tenia 'l marit una noia que era de tota la bondat i sempre agradosa, lo qual ja li venia de sa mare, que fou la més santa dòna d'aquest món.

Tot just van esser celebrades les bodes que ja la madrastra va treure 'l seu mal gènit, i començà per no poder sofrir les bones qualitats de la noia aquesta, perquè feia semblar més avorribles encara ses propries filles. Va fer que s'encarregués de les feines de més escarraç de la casa: ella 's cuidava de rentar la vaixela i els plats, de fregar la cambra de la senyora i de les seves dugues filles; tenia 'l jaç en una

màrfega dolenta dalt de tot de la casa, a les golfes, mentres les germanastres ocupaven cambres ben encatifades, en les quals hi tenien llits de moda, i miralls pera contemplar-se de cap a peus. La pobriçona sofria tot això amb paciència i no gosava planye-se'n al seu pare, el qual encara l'hauria renyada, perquè sa muller el governava enterament.

Quan tenia la feina enlestida anava a arrencar-se al peu de la llar i s'asseia damunt de la cendra, lo qual va fer que tothom prengués per costum de dir-li la bruta-cendrosa: únicament la petita de les altres dugues germanes, que no era tant dolenta com la gran, l'anomenava la Ventafocs. Més, amb tot i això, la Ventafocs, amb el seu vestit espellifat, era encara cent vegades més hermosa que les seves germanes, amb tot i que anaven sempre vestides magníficament.

Heus-aquí que'l fill del rei va donar un ball al qual van esser convidades les persones de més posició: les dugues senyoretetes també hi van ser demanades, puix eren de les que més figuraven d'aquell país. Ja les tenim totes cofoies i enfeinades triant-se vestits i ensajant els pentinats que millor els escaurien; tot lo qual era una feina de més pera la Ventafocs, per esser ella la que planxava i emmidonava la roba de les seves germanes. No 's parlava d'altra cosa

sinó de com anirien vestides. Deia la gran :

— Jo m' posaré 'l vestit de vellut vermell amb les puntes d'Inglaterra.

— Jo — deia la petita — no tinc més que les faldilles de sempre; però, en cambi d'això, duré 'l mantell florejat d'or i la meva diadema de brillants, que no lluirà poc ni gaire.

Van enviar a casa de la pentinadora pera que 'ls arrangés duges capellines a la darrera moda, i van emparaular l'especialista de més anomenada pera les pigues. Les germanes demanaven en tot l'opinió de la Ventafocs, perquè no se li podia negar el bon gust que tenia. La Ventafocs les aconsellà lo millor que va saber, i fins va oferir-se pera pentinar-les, lo qual fou per elles acceptat.

Tot pentinant-les, li deien les germanes :

— Ventafocs: eh que t'agradaria venir-hi al ball?

— Ail pobra de mi! Com vos rieu de mi, perquè no m'escauria l'anar-hi!

Si la Ventafocs hagués estat una altra, les hauria pentinades de gairell; emperò, bona com era, les va deixar com unes reines. Havien passat dos dies quasi sense menjar, de tant boges d'alegria que estaven; més d'una dotzena de cordons van trencar de tant apretar-se la cotilla pera fer el cos bufó, i passaven totes les hores davant del mirall.

Va arribar l'hora, per fi, i van anar-se'n. La Ventafocs va seguir-les amb els ulls tot el temps que va poder, i quan les va perdre de vista va posar-se a plorar. La seva padrina, que va veure-la feta una mar de plors, va preguntar-li què li passava.

— Voldria... voldria...

De tant que plorava ni podia dir lo que volia, més la padrina era fada i li va conèixer.

— Tu voldries anar al ball, no es això?

— Ai, sí! — va dir la Ventafocs, fent un gran sospir.

— Doncs bé: seras bona minyona — va dir la padrina — i t'hi faré anar?

Va endur-se-la a la seva cambra, ont va dir-li:

— Vés a l'hort i porta-m una carabaça.

La Ventafocs anà a collir la més hermosa que va trobar i va dur-la a la seva padrina, sense comprendre gens ni mica com podria aquella carabaça fer-la anar al ball. La padrina va començar per buidar-la, no deixant més que la closca; tot seguit, amb un toc de vareta, va quedar transformada la carabaça en una hermosa carroça, daurada de per tots costats. Fet això, se n'anà a veure la ratera, i va trobar que hi havien sis ratolins vius encara. Va dir a la Ventafocs que obrís la trapa, i a cadaú dels ratolins que anava eixint li donava un cop de

vareta i al moment se tornava un cavall d'allò més hermós; amb lo qual va tenir a l'acabar un magnífic atelatge de sis cavalls grisos, d'un bell color de ratolí clapat. I, pensant de què'n faria un cotxer, va dir la Ventafocs:

— Vaig a veure si hi ha alguna rata a l'altra ratera, pera fer-ne si de cas un cotxer.

— Tens raó: ves-ho a veure, — contestà la padrina.

La Ventafocs va dur-li la ratera, dins la qual hi havien tres rates grosses. La fada va triar-ne una d'entre les tres, la que tenia més bigoti, i, havent-la tocada, la deixà convertida en un famós cotxer que lluí a ls mostatxos més respectables que mai s'hagin vist. Després va dir-li:

— Vés-te'n a l'hort, i allà, darrera la regadora, hi atraparàs sis sargantanes. Porta-me-les.

Tot seguit que les va tenir, sa padrina va transformar-les en servents, els quals, amb llurs lliureies virolades, van pujar tots sis al darrera de la carroça, aguantant-s'hi drets com si mai haguessin fet altre ofici sinó aquell.

La Fada va dir aleshores a la Ventafocs:

— I bé! Ja tens aquí lo que't calia pera anar al ball. Què més esperes?

— Sí, prou! Caldrà que vagi amb aquests vestits tant fastigosos?

Aleshores sa padrina no va fer sinó tocar-la

amb la vareta, i al moment els seus vestits van canviar-se en altres vestits d'or i d'argent, tots recoberts de pedreries. Ademés, va donar-li un parell de sabatetes de cristall, la cosa més bufona del món.

Una vegada habillada així, pujà a la carroça; emperò sa padrina va encarregar-li sobre tot que no passés de la mitja nit, fent-li avinent que, si romania al ball un moment més, la carroça devindria altre cop carabaça, els cavalls ratolins, els criats sargantanes, i els bonics vestits d'ella rependrien la llur primitiva forma. Ella va dir que no mancaria pas d'eixir del ball abans de la mitja nit; i se n'anà tant contenta que no hi veia de cap ult.

El fill del rei, a qui van avisar que acabava d'entrar una gran princesa que ningú coneixia, va córrer a fer-li la bona arribada: va donar-li la mà al baixar de la carroça i va conduir-la a la sala ont era la reunió. Se va fer aleshores un gran silenci: tothom va parar de dançar i els violins van deixar de tocar: tanta era l'atenció que tothom posà en contemplar l'hermosura d'aquella desconeguda. No se sentia més que una remor confosa de: «Ah! Que hermosa!». Fins el rei, vell com era, no s'estava pas de mirar-la i de dir a la regina, a cau d'orella, que feia molt temps que no havia vist una persona tant agradosa i gentil.

Totes les dames contemplaven embadalides el seu pentinat i el vestit, pera fer-se'n d'iguals l'endemà, si es que's trobaven robes tant boniques i modistes tant traçudes.

El fill del rei va colocar-la en el lloc de major distinció, i tot seguit va treure-la a ballar. Va ballar tant graciosament, que encara féu augmentar l'admiració de tothom. Després fou servit un refresc molt exquisit, del qual el príncep no va tastar mica, de tant enfeinat que estava en contemplar-la. Ella se n'anà a seure al costat mateix de les seves germanastres, a les quals féu molts compliments, donant-los una part de les taronges i altres fruites que li havia donades el príncep; lo qual va venir-los ben bé de sorpresa, perquè elles estaven molt lluny de conèixer-la.

Mentres estaven conversant, la Ventafocs va sentir que tocaven tres quarts de dotze: tot seguit va fer una gran reverència als concurrents i se n'anà tant prestament com li fou possible.

Tant bon punt arribà a casa, se n'anà a veure sa padrina, pera remerciar-la, i al mateix temps pera dir-li que desitjava molt poder tornar al ball l'endemà, per haver-l'hi i el fill del rei demanat en gran manera.

Mentre s'estava referint detalladament a sa padrina lo que havia passat en el ball, les du-

gues germanes van trucar a la porta. La Ventafocs anà a obrir-les:

— Com haveu tardat! — va dir-los bo i fent badalls de sòn i fregant-se 'ls ulls, i estirant els braços com si talment se desvetllés aleshores. Més lo cert era que no havia tant sols pensat en dormir desde'l moment que les havia deixades.

— Si haguessis pogut venir al ball, — va dir-li una de ses germanes, — no t'hi hauries pas avorrit, a fe! Hi ha vingut una princesa, emperò tant hermosa, que no s'ha vist mai cosa semblant. I per cert que'ns ha complimentat molt, i fins ens ha donat fruites.

La Ventafocs no cabia en la pell de tant cofoia. Va preguntar-los el nom d'aital princesa, a lo qual li van respondre que no la coneixien; cosa que al mateix fill del rei li sabia prou de greu: tant, que donaria qualsevol cosa per saber qui era ella.

Tota somrienta, va dir-los encara la Ventafocs:

— Doncs era hermosa de debò? Déu meu, que ditxoses sou! I com podria fer-ho jo pera veure-la també? Si'm deixessiu un dels vostres vestits grocs de cada dia!

— Ara mateix hi pensavem! — van dir les altres. — Deixarem a una bruta-cendrosa 'l vestit nostre, i tothom preguntarà si 'ns hem tornat ximpls!

Bé prou que se l'esperava una resposta semblant la Ventafocs, i fins va alegrar-se'n, puix li hauria estat ben bé un amoïno si una de les germanastres s'hagués abaixat a deixar-li'l vestit.

L'endemà les dugues germanes van tornar al ball, i la Ventafocs igualment, emperò més ben arreglada encara que'l primer dia. El fill del rei va estar constantment prop d'ella i no parà un instant de tirar-li amoretes. La noia no s'hi trobava gens malament, i vet-aquí que va oblidar-se de lo que tant li havia encarregat sa padrina; de manera que sentí caure la primera batallada de les dotze, quan creia que eren les onze tot just. S'alçà i fugí amb tanta lleugeresa com si hagués estat una daina. El príncep va seguir-la, més no pogué pas atrapar-la; emperò, tot fugint, ella deixà caure una de les sabatetes de vidre, que'l príncep va recollir amb gran afany. La Ventafocs arribà a casa esbufegant, sense la carroça, sense ls servents i amb els seus vestits espellifats: no li quedà de tota aquella magnificència sinó una de les seves menudes sabatetes, la pariona de la que li havia caigut a l'anar-se'n del ball.

Els guardians de les portes del palau van esser interrogats sobre si havien vist sortir una princesa: tots van dir que no havien vist eixir a ningú llevat d'una noieta molt mal vestida

que tenia més aviat els aires d'una pagesa que els d'una senyoreta.

Quan ses dugues germanes van tornar del ball, la Ventafocs va preguntar-los si també s'havien divertit tant, i si havien vist la mateixa hermosa dama del dia abans. Van dir-li que efectivament, sinó que havia desaparegut al punt de tombar la mitja nit, amb tal apressament que havia perdut una de les seves sabatetes de vidre, la cosa més bufona del món, la qual pel fill del rei havent estat recullida, no s'havia deixat aquest de contemplar-la en tot lo restant del ball, semblant talment que estés molt enamorat d'aquella a qui la sabateta pertanyia.

I deien la veritat, perquè, pocs dies després, el fill del rei féu fer una crida a sò de trompetes, dient que pendria per muller aquella al peu de la qual vindria bé la sabateta.

Van començar per emprovar-la a les princeses, després a les duqueses i a totes les dames de la Cort; emperò fou per demés: van portar-la a provar a les dugues germanastres de la Ventafocs, les quals van fer tot lo que van poder pera arribar a calçar-se-la, sense conseguir-ho poc ni molt. La Ventafocs, que s'ho estava mirant, va dir com per riure:

— Potser que provés jo si'm vindria a la mida.

I les germanes van posar-se a fer gran riota d'ella i a avergonyir-la.

Emperò l'enviat de palau que feia la prova de la sabateta, havent parat esment en la Ventafocs i trobant-la d'allò més bonica, va dir que era cosa molt raonada, perquè tenia l'ordre de fer-ne l'ensaig a totes les noies casadores. Va fer seure la Ventafocs, i, acostant la sabateta al seu peu menudet, va veure que li entrava sense esforç i que li esqueia que ni pintada.

Gran fou l'extranyesa de les dugues germanastres, i encara més quan la Ventafocs va treure-s de la butxaca l'altra sabateta i va posar-se-la igualment.

En aquestes arribà la seva padrina, la qual, tocant no més amb la vareta als vestits de la Ventafocs, els féu tornar més magnífics encara que tots els altres d'abans.

Aleshores les germanes van regoneixer-la com la gentil damisela que havien vist al ball. Se deixaren caure als seus peus demanant-li perdó de tots els mals tractes que li havien fet sofrir. La Ventafocs va fer-les alçar i va dir-los, bo i abraçant-les, que de tot cor les perdonava, demanant-los que l'estimessin per sempre més.

Tot seguit fou conduïda a la presència del príncep, vestida com estava: aquest va trobar-la més hermosa que mai, i al cap de pocs dies va casar-se amb ella.

La Ventafocs, que era tant bona com hermosa, donà allotjament en el palau, a les seves dugues germanes, i les colocà poc després, casant-les amb dos grans senyors de la Cort.

ENSENYAMENT

L'hermosura en les noies es qualitat preclara
 que no cansa mai d'admirar:
 emperò hi ha una cosa més estimada eucara,
 que es la traça en complaure, la ciencia d'agradar.
 Es lo que a la Cendrosa va ensenyar sa padrina
 quan l'ajudà a vestir,
 de pobra Ventafocs convertint-la en regina
 (cal per aquí d'eix conte la moral deduir).
 Minyones: aital do val més que esser hermosa;
 pera atraure-s un cor mogut de noble intent
 tot està en fer-se amable i mostrar-se agradosa:
 d'una hermosa amb mals-modos en fuig tota la gent.

ALTRE ENSENYAMENT

Es sens dubte un gran avantatge
 tenir talent, tenir coratge,
 i enginy subtil i rics blasons,
 i altres i altres perfeccions
 amb que 'l cel dota l'humanal llinatge;
 més tot això per ben poc val,
 i es per demés que un hom s'afanyi:
 penseu que en aquest món, ans que tot, cal
 tenir un bon padri que us acompanyi.

EN RIQUET DE LA UPA

UNA vegada era una reina a la qual nasqué un fill tant lleig i estrafet, que fins arribaren a dubtar de si tenia forma de persona. Una fada, que s'era ensopegada allà al punt del seu naixement, va assegurar que no deixaria per això d'esser molt galant, perquè tindria molt d'enginy; va dir més encara: que, en virtut d'un do que ella li concedia, podria trametre tant d'esperit com ell tingués an aquella persona que fos per ell preferida.

Tot això va consolar un poc la pobra reina, que estava bon xic afligida d'haver posat al món un tant mesquí xicotot. Bé es veritat que'l noi, tot just va començar a parlar, ja va dir coses d'allò més ben dites, i que en tot el seu fer hi havia no sé què d'espavilat, que un hom ne quedava encantat de bo de bo. M'oblidava de dir que, al venir al món, tenia

com un menut plomall de cabells damunt del cap, lo qual féu que tothom li digués en Riquet de la Upa, per esser Riquet el cognom de la familia.

Al cap de set o vuit anys la reina d'un reialme veí donà a llum dugues noies. La primera que vingué al món era més maca que'l dia: la reina se'n trobà tant contenta, que fins va fer témer de que l'alegria li fes mal. Aquella mateixa fada que assistí a la naixença del petit Riquet de la Upa se trobava allà també, i, pera moderar el goig extremat de la reina, va declarar-li que la nova princeseta no tindria mica de disposició, i que, al contrari, fóra tant beneita com bonica. Això mortificà molt a la reina; emperò, pocs moments després, encara va tenir un més fort disgust, puix la segona filla que li nasqué resultà extraordinàriament lletja.

— No us afligiu en tanta de manera, misse-nyora, — li va dir la fada; — la vostra filla en serà per altra part recompensada, i tindrà tant d'enteniment, que ningú no esmentarà quasi lo que li manca de bellesa.

— Déu ho faci, — va respondre la reina; — més, no hi hauria manera de fer tenir un xic de saber a la gran, que tant maca es?

— Jo no puc fer res per ella, en lo tocant a l'esperit, — va dir la fada; — en cambi ho puc

tot del costat de l'hermosor; i com no hi ha cosa que jo no vulgui fer pera satisfacció vostra, vaig a otorgar-li la gracia de poder tornar bonic o bonica la persona que an ella li agradi.

A l'ensem que les dugues princeses anaren fent-se grans, les perfeccions d'una i altra van créixer també, i arreu no's parlava més que de la molta bellesa de la gran i del gran enteniment de la petita. També es veritat que llurs defectes augmentaren molt amb els anys. La petita s'anava enlletgint d'una manera visible, i la gran se tornava més beneita a cada dia que passava. O no tornava resposta quan li feien alguna pregunta o deia una bestiesa. Era, ademés d'això, tant poca-traça, que no hi hauria hagut manera de fer-li arrencar mitja dotzena de plats damunt de l'escudeller sense que n'hagués trencat algun; ni tant sols beure-s un got d'aigua sense llençar-se'n la meitat damunt del vestit.

Encara que la beutat siga un gran avantatge pera una persona jove, la petita sempre li passava davant a sa germana major, en totes les reunions. De moment tothom acudia al costat de la més maca, pera veure-la i pera admirar-la; emperò aviat la deixaven pera anar amb la que tenia més enginy, pera sentir-li dir mil coses, totes d'allò més ben dites; i tothom trobava extrany de que en menys d'un quart

d'hora la gran se quedés sense ningú aprop seu, mentre que tots s'eren aconduits entorn de la petita. La gran, tonta i tot com era, ho va veure ben per clar; i hauria donat de bon grat la seva bellesa pera tenir la meitat no més de l'enginy de sa germana. La reina, amb tot i sa prudencia, no pogué estar-se alguna vegada de retreure-li la seva beneiteria, amb lo qual de poc no va fer morir de pena a la pobra princesa.

Un dia que ella s'havia anat a arreconar dins d'un bosc pera plorar el seu infortuni, vet-aquí que veu anar cap an ella un nano tot lleig i desagradable, emperò vestit magníficament. Era el nano aquell el príncep Riquet de la Úpa, que, havent-se enamorat d'ella pels retrats que corrien de l'un cap a l'altre de món, havia eixit del reialme del seu pare a fi de conseguir el plaer de veure-la i parlar-hi. Gojós de trobar-la tota sola, l'emprèn, amb tot el respecte i amb la polidesa que's pot suposar. Havent remarcat, després d'haver-li endreçat tots aquells compliments que feien al cas, el seu estat de fonda melancolia, va dir-li:

—No comprenc de cap de les maneres, senyora, per què una dama tant hermosa ha d'estar tant trista com vós aparenteu estar-ho; puix, si bé es cert, i puc ben alabar-me'n, que he vistes una infinitat de noies hermoses, haig

de declarar-vos certament que cap n'he vista la bellesa de la qual fos a la vostra comparable.

— Això serà perquè així us plau dir-ho, senyor meu, — li contestà la princesa. I d'aquí no passà.

— La bellesa — reprengué en Riquet de la Upa — es una avantatge tant gran, que ella val per tot lo altre, i, quan se la posseeix, jo no veig cosa alguna que pugui donar-nos gran enuig.

— Prou m'estimaria més — va dir la princesa — ésser tant lletja com vós i tenir bon cap, que no pas tenir la bellesa que tinc essent lo bestia que soc.

— No hi ha res, senyora, que millor denoti la possessió de l'enginy que 'i creure que no se'n té, i es cosa ben propria d'aquesta mena de béns que al tenir-ne més, més cregui un hom que n'està mancat.

— Això jo no ho sé, — va dir la princesa; — emperò sé que soc una gran bestiassa, i es d'això que'm ve l'enuig que'm mata.

— Si es això no més, senyora, lo que us affigeix, puc ben facilment posar fi al vostre desconhort.

— I com vos ho farieu? — va dir la princesa.

— Tinc la facultat, senyora, — va dir en Riquet de la Upa, — de comunicar tant d'enginy com es possible tenir-ne a la persona a la

qual jo degui estimar més que a ningú; i com vós sou, senyora, aquesta persona, sols de vós depèn que pogueu tenir tant d'enginy com pugui tenir-se'n, amb tal que volgueu acceptar-me per marit.

La princesa va romandre tota confosa, i no contestà res.

— Ja veig — tornà en Riquet de la Upa — que aquesta proposta us causa enuig, i no es cosa que'm vingui de nou; per tant, jo vos dó tot un any de temps pera que us determineu.

La princesa tenia tant poc seny, i a l'en-sems tant desig de tenir-ne, que's va imaginar que un any fóra un temps que mai més acabaria d'esser passat; per manera que acceptà tot seguit la proposició que li feien. Tantost hagué promès an en Riquet de la Hupa que's casaria amb ell dintre d'un any, en tal dia com aquell, que va sentir-se tota una altra de lo que havia estat fins aquell moment: se trobà amb una grandíssima facilitat pera expressar tot lo que li plavia dir, i encara dient-ho d'una manera delicada, escaienta i per tot extrem agradosa. Va començar desde aquell instant una conversa amable i sostinguda amb en Riquet de la Upa, en la qual trobà ella tant de lluíment, que'l propi Riquet cuidà haver-la-hi tramès més enginy que no se n'havia ell mateix reservat.

Quan ella s'entornà al palau tothom de la cort no sabia què pensar d'un cambi tant sobtat i extraordinari: tantes impertinències com estaven acostumats de sentir-li fins aleshores, ara li escoltaven de coses ben posades en raó i delicadament intencionades. Tota la cort n'hagué tant de goig com no es possible imaginar-s'ho: no hi hagué sinó sa germana petita que no se'n sentí gens satisfeta; puix, no posseint ja sobre sa germana l'avantatge de l'intel·ligència, semblava al seu costat una mona d'allò més ridícula.

El rei se deixava guiar per les opinions de la princesa i arribava fins a reunir els seus consellers en presència d'ella. La notícia d'aquest cambi s'extengué arreu, i tots els prínceps en estat de merèixer dels reialmes veïns s'esforçaven pera conseguir-ne l'estimació, acabant quasi tots per demanar-la; emperò ella no'n trobà un sol que li semblés prou dotat d'enteniment, i, escoltant-los a tots, no per això volgué comprometre-s amb ningú. Això no obstant, un se'n presentà de tant poderós i tant ric, de tant talent i tant ben plantat, que la princesa no sabé dominar una certa bona disposició envers ell. Son pare, que se n'havia adonat, li digué que la deixava ben mestressa de triar-se 'l seu espòs, i que no li calia sinó dir-ho. Més, com major es el seny de la per-

sona, més costa de pendre una resolució quan se tracta de negocis d'aquesta mena, ella va reclamar, tot donant gracies al seu pare, que li deixés temps pera pensar-s'hi.

Casualment un dia va anar a passejar-se pel mateix bosc ont havia trobat an en Riquet de la Upa, pera meditar més tranquilament sobre lo que li convenia fer. Mentre passejava, fonament preocupada, va sentir sota dels seus peus un soroll somort, així com de moltes persones que van i vénen atrafegadament. Havent fet un xiquet més d'atenció, va sentir que deien:

— Atança-m aquesta marmita.

L'altre:

— Dóna-m aquest calder.

L'altre:

— Afegeix llenya al foc.

La terra va obrir-se en aquell mateix instant, i la princesa va veure una mena de cuina sota terra, plena de cuiners, de renta-plats i de tota mena de gent com se'n necessita pera preparar un apat extraordinari. Va eixir-ne una colla de vint o trenta rostidors, els quals van anar-se a instal·lar tot a lo llarg d'un caminal del bosc, entorn d'una taula llarga, llarga; i tots, amb la cullera del llart a la mà i amb la cua de renart penjant damunt l'orella, se posaren a fer feina acompassadament, al sò d'una cantarella adequada.

La princesa, sorpresa d'aquell espectacle, els va demanar pera qui treballaven.

— Senyora, — li van fer de resposta, — es pera 'l princep Riquet de la Upa, de qui té de celebrar-se demà 'l casament.

La princesa, més sorpresa encara de lo que ho estava, i fent memoria tot d'un cop de com, en tal dia feia un any, s'era compromesa pera muller del princep Riquet de la Upa, se va pensar que'l cel li venia al damunt. I es de comprendre que no se'n recordés, perquè quan féu semblant promesa era una beneita del cabaç, i al pendre aquell nou enteniment que'l princep li havia tramès, havia oblidades totes les seves bestieses.

Encara no havia fet trenta passes, seguint la seva passejada, que en Riquet de la Upa se li va presentar, tot tivat, magnific, a faisó de princep que està de casori.

— Ja m teniu aquí, senyora, — va dir-li, — puntual en el compliment de la meva paraula; i no tinc cap mena de dubte que heu vingut aquí pera complir la vostra, fent-me, a l'entregar-me la vostra mà, el més benaventurat dels homes.

— Amb tota franquesa haig de dir-vos — va respondre la princesa — que encara no tinc res resolt sobre aquest punt, i que no crec pas resoldre-l mai en el sentit que vós desitgeu.

— A fe que m ve de nou això, — li va dir en Riquet de la Upa.

— Me'n faig molt bé carrec, — va dir la princesa, — i certament, si jo tractés amb un selvatge, amb un home mancat d'intel·ligència, me trobaria força confosa. Perquè ell me diria: una princesa no té sinó la seva paraula, i cal de totes passades que us caseu amb mi, ja que m'ho teniu promès; emperò com jo parlo amb l'home de més saber del món, estic segura de que's fara càrrec de la raó. Vós sabeu que, tot essent una beneïta, no sabia acabar-me de decidir a casar-me amb vós. Com voleu ara, doncs, que, tenint el seny que m'haveu donat, el qual encara m fa esser més difícil amb la gent de lo que ho era, pugui pendre avui una resolució que en aquell temps no havia sabut pendre? Si de totes maneres volieu casar-vos amb mi, heu fet molt malament en treure-m la meva bestiesa, fent-m'hi veure més clar de lo que hi veia.

— Si un home sense enginy — va respondre en Riquet de la Upa — havia d'esser ben rebut, com justament dieu, al venir-vos a retreure la vostra manca de paraula, com voleu vós ara, senyora, que jo no faci per lo semblant en una cosa en la qual hi va tota la felicitat de la meva vida? Pot esser raonablement admès el que les persones de clara inte-

ligència sien tingudes en menys que les de poc saber? Ho podeu pretendre, vós que tant seny teniu, i que tant haveu desitjat tenir-ne? Més, veniu al cas, si us plau: deixant de banda la meva lletgesa, trobeu en mi alguna cosa que us sia desplaent? Esteu mal satisfeta del meu llinatge, del meu enginy, del meu natural o de les meves maneres?

— Res d'això, — va respondre la princesa. — Jo aprecio en vós tot això que heu anomenat.

— Si es així, — replicà en Riquet de la Upa, — prou seré ditxós, puix vós podeu fer de mi 'l més agradable dels homes.

— Com pot esser això? — va dir-li la princesa.

— Això serà — respongué en Riquet de la Upa — si m'estimeu lo suficient pera desitjar que tal cosa sia; i, pera que no 'n dubteu, heu de saber, senyora, que aquella mateixa fada que'l jorn del meu naixement va fer-me 'l do de poder trametre l'esperit a la persona que'm plauria, vos concedí la facultat d'embellir aquell a qui vós amareu, i al qual tindreu a bé fer aital favor.

— Si la cosa es certa, — va dir la princesa, — de tot cor desitjo que vos torneu el més hermós príncep i el més estimable del món; i vos en faig do en tant com de mi depengui.

Encara la princesa no havia tingut temps

d'acabar aquestes paraules, que en Riquet de la Upa va aparèixer als seus ulls l'home més gentil del món, el més ben plantat i més amable que mai s'hagués vist. Alguns asseguraren que no foren els encantaments de la fada ·ls que això van fer, sinó l'amor, i ningú més que l'amor el qui operà la metamorfosi. Diuen que la princesa, havent reflexionat respecte la perseverància del seu pretendent, i en quant a sa discreció i a totes les bones qualitats del seu cor i del seu esperit, ja no vegé lo disforme del seu cos ni la lletjor de la seva cara; que'l seu jep no li aparegué sinó com la bona planta d'un home amplament fornit, i que en lloc de veure-l, com fins aleshores, coixejar d'una manera impossible, li trobava com un cert contorneig que la tenia compresa. També diuen si ·ls seus ulls, que miraven enguexadament, van semblar-li tant més lluminosos; que llur desaparellament passà a son entendre com efecte d'un gran excés d'amor; i, per fi, que aquell seu nas tant vermell i gros adquirí pera ella quelcom d'heroica marcialitat.

Siga d'això lo que's vulgui, lo cert es que la princesa va prometre en l'acte casar-se amb ell, salvant sempre que n'obtingués el consentiment del rei son pare. El rei, havent-se enterrat de que sa filla sentia tant gran afecte envers en Riquet de la Upa, i coneixent-lo per altra

part com un príncep de gran saber i prudència, amb goig el va acceptar per gendre. L'endemà mateix foren celebrades les bodes tal com en Riquet de la Upa s'ho tenia ja previst i d'acord amb els preparatius que tenia ordenats de força temps abans.

ENSENYAMENT

Lo que 's pot veure en eix escrit
es, més que una rondalla, la propria veritat:
tot plau en l'objecte estimat
i un amant es sempre aixerit.

ALTRE ENSENYAMENT

A tot aquell en qui Natura
hagi esmerçat sos béns, donant-li una figura
de perfecció tant gran que l'Art no atenyeria,
pera fer-se estimar, més que tanta hermosor,
qualsevol detall li valdria
dels que, en la cosa amada, sab descobrir l'amor.

EN PATUFET

UNA vegada hi havia un llenyataire i la seva dona que tenien set fills, tots nois; el més gran no tenia pas més de deu anys, i el menut ne tenia no més set. Algú trobarà estrany que'l llenyataire hagués tingut tants de fills en tant poc temps: es que la seva muller era una gran feïnera, i no li'n neixien pas menys de dos cada vegada.

Aquesta gent era molt pobra, i les set criatures li eren un destorb molt gran, perquè encara no n'hi havia cap que 's pogués guanyar la vida. Els amoïnava molt, sobre tot, que'l més petit fos tot delicadet i mai obrís la boca pera dir una paraula: els pares prenien per estultiçia lo que era prova de la bondat del seu genit. Era molt remenut, i quan va néixer no era pas més alt que'l dit gros de la mà, i per aquesta raó li posaren per motiu *Patufet*.

La pobra criatura era 'l sac-dels-cops de tota la casa, i de tot li donaven la culpa. Això no obstant, era 'l més aixerit i espavilat de la germania, i si bé enraonava poc, era perquè escoltava molt.

Va venir una mala anyada, i la fam se deixà sentir en tal manera que aquests bons llenyataires hagueren de determinar-se a treure-s del damunt totes les criatures. Un vespre que ja 'ls tenien tots al llit, i que'l llenyataire s'estava prop de la llar del foc amb la seva dòna, ell va dir an ella amb el cor tot apenat:

— Ja veus tu que no podem mantenir els nostres fills; jo no tindria coratge de veure-ls morir de fam davant meu, iestic resolt d'acompanyar-los demà al bosc i deixar-los-hi perdre, lo que no 'ns costarà gens, perquè mentres s'entretindran recullint llenya, no haurem de fer més que escapar-nos sense que'ns vegin.

— Déu del cel! — va fer ella. — I tu fores capaç de dur els teus fills a perdre?

El seu marit prou s'esforçava en fer-li veure quina era la llur extrema pobresa: la dòna no podia acabar d'avenir-s'hi; pobra bé ho era, emperò 's sentia mare per damunt de tot.

A la fi, havent reflexionat quin més greu dolor no fóra 'l tenir de veure-ls morir de fam, ella hi va consentir i va anar-se'n al llit feta una mar de llagrimas.

El Patufet va enterar-se de tot lo que van dir, perquè, havent sentit desde 'l llit seu que parlaven sobre coses de negocis, s'havia alçat sense fer remor i de puntetes s'era anat a amagar sota l'escambell en que seia 'l seu pare, a fi d'escoltar-los sense que'l vegessin. Tornà al llit, i en tota la nit aquella no pogué admirar-se, pensant en lo que més convenia fer. De bon matí ja fou de peus a terra i se n'anà a la riera a omplir-se totes les butxaques de palets blancs; tot seguit s'entornà a casa. Després van eixir tots, emperò 'l Patufet no va descobrir res als seus germans de lo que ell sabia.

Van anar a un bosc molt espès, ont no's veien l'un a l'altre a dèu passes lluny. El llenyataire 's posà a fer llenya i els seus fills vinga recullir la brolla pera fer-ne feixos. El pare i la mare, veient-los enfeinats, van separar-se d'ells a poc a poc, i després van escapar-se sobtadament per un viarany esgarriat.

Quan aquests nois van trobar-se sols van posar-se a cridar i a plorar amb totes les forces. El Patufet els deixà que cridessin, sabent prou per ont podrien tornar a casa, perquè a l'anar havia deixat caure pel camí les pedretes que duia a les butxaques. Aleshores va dir-los:

— No tingueu por, germans: el nostre pare i la nostra mare 'ns han deixat aquí, emperò jo

us tornaré a casa: no heu de fer més que seguir-me.

Van seguir-lo, i ell els va dur a casa pel mateix camí per ont eren vinguts al bosc. No gosaven entrar, de moment, emperò van posar-se tots prop de la porta pera escoltar lo que'ls pares llurs estaven enraonant.

Al punt que'l llenyataire i sa muller arribaren a casa, el senyor d'aquell lloc els havia enviat dèu lliures que'ls devia feia temps, i de les quals ja no n'esperaven res. Això 'ls va tornar de mort a vida, perquè, pobra gent, se morien talment de fam. El llenyataire envià tot seguit la dòna a cal carnicer: com feia tant de temps que no havia menjat, ella va mercar tres vegades més de vianda de lo que'ls calia pera sopar dugues persones. Atipats que s'hagueren, la dòna del llenyataire va dir:

— Ai, mesquina! Ont deuen esser a hores d'ara 'ls nostres pobres fillets! Tanta festa que farien d'això que aquí 'ns sobra! Tant mateix, Guillem, has ben estat tu qui 'ls has volgut perdre: jo prou t'ho deia que 'ns en penediriem. Què deuen fer dins d'aquella bosquina? Ai, Déu meu! Els llops se 'ls han menjats, potser! Tant mateix has estat ben mal-cor d'haver fet perdre així 'ls teus fills.

A l'últim el llenyataire va enfadar-se: més de vint vegades ho havia dit i repetit això de

que se'n penedirien, i que ella ja li deia. Ell li va fer menaces de que, si no callava, li repicaria l'esquena. No es que'l llenyataire, ben mirat, no se'n dolgués potser tant com la seva dòna, emperò ella li omplia 'l cap amb els seus retrets, i l'home era d'aquells molts que, si bé estimen les dònes que parlen bé, troben molt impertinentes les que sempre 's recorden d'haver parlat com cal per una sola vegada a la vida.

La dòna era tota una mar de llagrimes.

— Déu meu! Ont seran ara 'ls fills meus, els pobres fills meus?

Tant fort ho va dir una de les vegades, que les criatures ho van sentir desde fòra, i van posar-se tots d'un plegat a cridar:

— Som ací! Som ací!

Ella hi va córrer, va obrir la porta, i, tot abraçant-los, els va dir:

— Que contenta estic de tornar-vos a veure, fillets meus! Que cançats que esteu i quina gana que deveu tenir! I tu, Peret, com vas d'enfangat! Vine que 't netejaré.

Aquest, en Peret, era 'l més gran, el que s'estimava més, perquè era un xic roget i ella era també una mica roja.

Van entaular-se tots, i van menjar amb un delit que feia goig al pare i a la mare, tot contant la molta por que havien tingut al bosc, i

parlant tots a la vegada. Els bons llenyataires estaven d'allò més contents de reveure 'ls fills llurs, i el goig va durar tant com les dèu lliures aquelles. Emperò, quan els diners foren acabats, tornaren a venir els mals-de-cap d'abans, i altra vegada hagueren de resoldre 'l fer perdre llurs fills; això sí, duent-los força més lluny que l'altra vegada, pera no errar el cop.

No van poder, amb tot, parlar d'això tant reservadament que no ho sentís el Patufet, el qual va fer-se compte de sortir del pas com ja ho havia fet; emperò, tot i llevant-se a punta de dia pera recullir els palets de riera, no pogué pas sortir-se amb la seva, perquè trobà la porta de casa tancada amb pany i clau. No sabia com fer-s'ho, quan vet-aquí que sa mare 'ls donà un troç de pa a cadaú pera esmorzar, i ell pensà aleshores que'l pa podia fer-li 'l mateix servei que les pedretes si 'n deixava caure molles de llarg a llarg del camí que farien: així, se'l va guardar a la butxaca.

El pare i la mare se 'ls van endur al cor del bosc, ont aquest era més espès i més fosc; i, tant bon punt hi foren, ells van tirar per un camí amagat, i allà van deixar-los. El Patufet no s'atribulà pas gaire, puix creia trobar fàcilment el camí mitjansant les molletes de pa que havia anat deixant caure per tot arreu ont havia passat; emperò va quedar-se ben sorprès

quan no pogué trobar ni una molla per misericòrdia: els aucells hi havien acudit i totes se les havien menjades.

Vet-els-aquí, doncs, tots afligits, perquè, com més caminaven, més s'extraviaven endinçant-se en el bosc. Arribà que 's féu de nit, i 's posà a fer un vent molt fort que 'ls produí una por grandíssima. De per tots costats no 's creien sinó oir l'udolar dels llops que venien a menjar-se'is. Ni 's gosaven dir res, ni esguardar de costat. Encara sobrevingué una pluja molt forta, la qual va deixar-los xops fins al moll dels òssos; a cada pas relliscaven i queien pel fang, aixecant-se tots bruts i sense poder-se valdre de les mans.

El Patufet s'enfilà al cim d'un arbre pera veure si conseguia ovirar res; un cop hagué tombat el cap tot al voltant, vegé una llumene-ta com d'una candela, emperò molt lluny, molt, part d'allà de la boscuria. Davallà de l'arbre, i quan posà 'l peu en terra ja no vegé res: això 'l va desanimar. Més, amb tot, havent avençat un bocí pel cantó d'ont vegé la llum, tornà a ovirar-la a l'eixida del bosc.

Arribaren tots plegats, per fi, a la casa ont era aquella candela, no pas sense neguits, puix per moments la perdien de vista, i això succeïa sempre que davallaven algun fondal. Trucaren a la porta, i una bona dòna acudí a

obrir-los, i els preguntà qui demanaven. El Patufet li va dir que eren unes pobres criatures que s'erem perdudes pel bosc, i que demanaven aculliment per caritat. Aquesta dòna, veient-los tant macos, se posà a plorar i els digué:

— Ai, pobres fillets meus, ont heu vingut! No sabeu que aquí es la casa d'un Ogre que 's menja 'ls nois petits?

— Pobres de nosaltres! — va respondre 'l Patufet, tot tremolant com la fulla a l'arbre, igual que 'ls seus germans. — I què farem, doncs? Ben segur que aquesta nit no 'ns escaparem dels llops, que se 'ns menjaran si no voleu acullir-nos vós; i, essent així, més ens estimem que se 'ns mengi l'amo d'aquesta casa: potser tindrà compassió de nosaltres, si li voleu demanar ben demanat.

La dòna de l'Ogre, que va creure poder-los amagar del seu marit fins al matí següent, els va deixar entrar, conduint-los al voltant de la llar pera que s'escalfessin. Hi havia un gran foc, perquè s'estava rostint a l'ast un bè tot sencer, pera sopar aquell Ogre.

Quan ja 's començaven a refer, van sentir trucar tres o quatre cops molt forts a la porta: era l'Ogre que tornava. Tot seguit la dòna 'ls féu amagar dessota 'l llit i anà a obrir la porta. L'Ogre preguntà de primer si 'l sopar era a

punt, si havien anat a treure vi, i tot seguit s'assegué a taula. El bè encara era tot sango-nós, més no per això fou menys del seu gust. Flairava a l'un costat i a l'altre, dient que sentia baf de carn fresca.

— Per força deu esser del vedell que he apartat, la flaire que sentiu.

— Te torno a dir que flairo carn fresca, — féu l'Ogre tot esguardant la dòna de cua d'ull. — Aquí hi ha d'haver alguna cosa que jo no entenc.

I, dient això, s'alçà de taula i se n'anà de dret vers el llit.

— Ah! — féu ell. — Vet-aquí com volies enganyar-me, dòna malcida! — No sé què 'm detura que no 't menjo a tu i tot. Ja tens sort que ets bestia vella. Aquí tinc vianda que 'm ve molt a punt pera obsequiar tres ogres amics meus que han de venir a veure-m un dia d'aquests.

Els anà traient de sota 'l llit, un per un. Aquests pobres xicots van agenollar-se, demanant-li perdó; emperò se les havien amb el més mal-cor de tots els ogres, el qual, ben lluny de tenir-ne pietat, se 'ls menjava amb la vista, i deia a la seva dòna que serien talls ben delicats, una vegada ella 'ls hagués fet en un bon suc.

Anà a cercar un ganivet, i, acostant-se a les

pobres criatures, començà a passar l'eina per la pedra que sostenia amb la mà esquerra. Ja n'havia engrapat un, quan la seva dòna li va dir:

— Què voleu fer ara tant tard? No us vagarrà bé prou demà?

— Calla, tu, — replicà l'Ogre. — Així tindran un puntet de picant.

— Emperò si hi ha tanta de vianda! — va dir la dòna. — Teniu: un vedell, dos moltons i mig tocino.

— I bé que tens raó, — féu l'Ogre; — donals sopar ben bé, pera que no perdin, i enduu-te'ls a jóc.

La bona dòna no hi vegé de cap ull, de contenta, i els donà bon sopar; emperò poc pogueren menjar de por que tenien. Mentrestant l'Ogre's tornà a posar a beure, content de tenir amb que festejar els seus amics. Begué una dotzena de gots més que de costum, lo qual féu que'l vi se li'n pugés un xic a la testa; i això'l féu anar a dormir.

Aquest Ogre tenia set noies, que encara eren totes molt jovenetes. Les petites ogresses tenien la cara bastant bonica, perquè menjaven carn fresca talment com llur pare; emperò tenien uns ulls grisos i rodons, el nas ganxut i la boca molt gran, amb unes dents molt refilades i força apartades l'una de l'altra. No es

que fossin encara molt dolentes, si bé prometien molt, per quant ja mocegaven els nens petits pera xuclar-los la sang.

Les havien fetes anar al llit dejornet, i totes set dormien juntes, amb una corona d'or cada una damunt del cap. En la mateixa cambra hi havia un altre llit igualment gran; i fou en aquest llit que la dòna de l'Ogre posà a dormir els set minyons; després d'això, ella se'n va anar a dormir al costat del seu home.

El Patufet, que havia reparat això de que les filles de l'Ogre tenien corones d'or damunt del cap, i que s'alarmava de que no li vingués a l'Ogre alguna recança de no haver-los escorxat a la mateixa vetlla, s'aixecà vers la mitja nit i, prenent les gorres dels seus germans i la d'ell, se n'anà, poquet a poquet, a posar-les al cap de les set filles de l'Ogre, després d'haver-los tret les corones d'or, que posà damunt del cap dels seus germans i d'ell mateix, a fi de que l'Ogre els prengués per les seves filles i les seves filles pels nois que volia matar. La cosa va reeixir tal com ell se l'havia imaginada; perquè l'Ogre, havent-se despertat a mitja nit, se dolgué d'haver deixat pera l'endemà una cosa que podia haver feta el vespre abans. Se llençà, doncs, d'una revolada fora del llit, i, prenent el seu gran coltell, va dir:

— Veiam com segueixen els nostres borde-

gaços. Així no'm caldrà fer-hi dos viatges.

Se'n pujà a les palpentas a la cambra de les seves filles, i's dirigí al llit ont eren els nois, que dormien tots, llevat del Patufet, qui tingué una por d'allò més quan va sentir la mà de l'Ogre tocant-lo del cap, com havia tocat als seus germans. L'Ogre, trobant les corones d'or, exclamà:

— A fe que l'hauria feta bona de debò. Ara comprenc que anit vaig traguejar un poquet massa. — Tot seguit se n'anà al llit de les seves filles, i allà, havent palpat les gorres dels xicots: — Aquests són, aquests, els bones-peces! Anem per feina!

I, dient això, va tallar, sense pendre halè, el coll a les seves set filles. Tot content de la seva bona mà, tornà a ficar-se al llit al costat de sa muller.

Així que'l Patufet va sentir l'Ogre roncar, despertà 'ls seus germans, i els va dir que's vestissin a corre-cuita i que'l seguissin. Davallaren a la quieta fins al jardí i saltaren per damunt de la paret. Van córrer quasi tota la nit, sempre esparverats i sense saber ont anaven.

L'Ogre, en havent-se despertat, va dir a la seva dòna:

— Vés-te'n dalt i arregla 'ls bordegaços d'ahir a la nit.

L'Ogressa va romandre tota admirada del bon cor del seu marit, no sospitant res de la manera com ell volia dir que'ls arreglés, i creient-se que li ordenava que'ls posés els vestits. Se n'anà dalt, i's quedà ben sorpresa quan vegé les set filles seves degollades i cobertes de llur propia sang.

Lo primer que féu va esser desmaiar-se, que es el primer remei de que solen fer ús les dones en circumstancies tals. L'Ogre, tement que sa muller no trigués massa en fer la feina que li havia encarregada, pujà a la cambra pera ajudar-la. No quedà pas menys sorprès que la dòna quan vegé aquell espectacle tant horrorós.

— Ai, que he fet! — exclamà. — Ja me la pagaran, pobres d'ells! I ben depressa!

Tot seguit abocà un tupí d'aigua al nas de la seva dòna, i quan l'hagué feta retornar li va dir:

— Dóna-m depressa les botes de set llegües, perquè vaig a atrapar-los.

Emprèn la caminada, i, després d'haver corregut de l'un costat a l'altre fins força lluny, encertà a entrar pel camí que seguien aquelles pobres criatures, que no eren més que a cent passes de la casa de llur pare. Van adonar-se de l'Ogre que saltava de montanya a montanya i travessava 'ls rius tant senzillament com si

s'hagués tractat del més petit xaragall. El Patufet, que vegé una roca sotscavada prop del lloc ont eren, hi va fer amagar els seus germans, entafurant-s'hi ell també, i sempre espiant lo que faria l'Ogre. Aquest, que 's trobava força cansat de la llarga caminada que havia fet en va (perquè les bètes de set llegües cansen molt el qui les du), volgué reposar un xic; i casualment anà a asseure-s en aquella mateixa pedra sota la qual els xicotets s'havien amagat.

Com de tant cansat no 's podia aguantar més, quan hagué reposat una estona, s'adormí, acabant per roncar tant espantablement que les pobres criatures van tenir-ne tanta por com quan empunyava la ganiveta disposat a tallar-los el coll. El Patufet no s'espantà tant i recomanà als seus germans que s'escorressin depressa cap a casa, mentre l'Ogre dormia ben fort, i que no s'amoïnessin pas per ell. Van creure 'l seu consell i depressa van arribar-se a casa.

El Patufet, havent-se acostat a l'Ogre, li estirà poquet a poquet les bètes i se les posà tot seguit. Les bètes eren molt grans i amples; emperò com eren encantades, tenien la facultat d'engrandir-se i d'enxiquir-se, segons el peu de qui se les calçava; per manera que van venir-li tant justes als seus peus i cames com si haguesin estat fetes pera ell.

Se n'anà de dret a la casa de l'Ogre, ont trobà la dòna que plorava al costat de les seves filles degollades.

— El vostre marit — va dir-li'l Patufet — se troba en greu perill, puix ha caigut a les grapes d'una colla de lladres, els quals han jurat matar-lo si no 'ls dóna tots els seus diners, or i argent. A l'instant mateix que li tenien el punyal al coll s'ha adonat de mi i m'ha demanat que vingúes a fer-vos saber la situació en que's troba, i a dir-vos que volgueu donar-me tot lo de preu que té, sense que hi manqui res, puix d'altra manera'l matarien sense misericordia. Com es cosa que convé molt depressa, ha volgut que'm posés les seves botes de set llegües, com veieu, pera fer-ne més via, i també pera que no pogueu creure que vinc pera enganyar-vos.

La bona dòna, molt esparverada, li donà seguidament tot lo que tenia; perquè aquest Ogre no per això deixava d'esser un bon marit, encara que's mengés les criatures petites. El Patufet, carregat ja amb totes les riqueses de l'Ogre, se n'anà a la casa dels seus pares, ont fou rebut amb gran alegria.

Són molts els que no estan d'acord relativament an això darrer, i que pretenen que'l Patufet no havia mai comès un semblant furt

a l'Ogre; puix no era, en veritat, la seva intenció de pendre-li les bòtes de set llegües sinó perquè se'n valia pera atrapar les criatures. Aquests que això diuen asseguren saber-ho de bona mà, i fins per haver fet pa-i-beure a casa del llenyataire. També asseguren que quan el Patufet s'hagué calçades les bòtes de l'Ogre se n'anà a la Cort, ont sabia que estaven molt preocupats per un exèrcit que estava a dues-centes llegües lluny, i sobre'l resultat d'una batalla que havia tingut lloc. Va anar, segons conten, a trobar el rei i va dir-li que, si sa majestat volia, que li portaria noves de l'exèrcit abans de que's fes fosc. El rei li va prometre una pila de diners si ho conseguia. El Patufet dugué les notícies aquell vespre mateix; i com aquesta primera feta va donar-lo a conèixer, va guanyar tot lo que volia, perquè'l rei li pagava molt bé'l trametre les seves ordres a les tropes; i també moltes dames li pagaven lo que volia pera que'ls portés noves de llurs enamorats, essent aquest el seu guany millor.

També hi hagué algunes senyores que van fer-li encarrecs pera llurs marits; emperò'l retribuïen tant poc i li resultava feina de tant poc lluiment, que mai volgué fer esment de lo que guanyava en aquest article.

Després d'haver fet una temporada l'ofici de correu, havent-hi arreconat bastants dine-

rons, s'entornà a casa seva; ont no es possible imaginar amb quin goig el tornarién a veure. A tots els va encaminar degudament, adquirint empleus de nova creació pera 'l seu pare i pera 'ls seus germans; i així 'ls donà carrera a tots, i trobà a l'ensems manera d'assegurar el seu propi pervindre.

ENSENYAMENT

A ningú no sab greu de tenir força infants
i de veure-ls ben macos, ben plantats i ben grans,
que puguin fer arreu un paper ben lluit;
més quan ne surt algun de mansoi i encougit,
se'n fa escarni i menyspreu, i ningú no 'l plany gota.
Amb tot, si molt convé, es aquest Jan-petit
el qui ha de fer la sort de la familia tota.

NOTES DEL TRADUCTOR

Volent-nos assegurar, a l'empendre-ns la tasca de traduir els CONTES, de que treballavem sobre un text correcte i autentic tant com fos possible, examinàrem la major part d'edicions franceses modernes, havent-nos decidit per la que donà en 1880 M. Frederic Dillaye (París, Alphonse Lemerre, editeur), la qual reproduceix puntualment els textos de les edicions originals de 1695 (*Contes en vers*) i de 1697 (*Contes en prose*).

Cal advertir que els contes escrits originariament en vers per en Carles Perrault són: la novela *Griselidis* (que es una llegenda més aviat que una rondalla, i de la qual ja tenim en català la versió elegantíssima den Bernat Metge), *Peau d'asne* i *Les souhaits ridicules*. En prosa escrigué tots els altres dels quals heus-aquí la llista amb els títols autèntics: *La Belle au bois dormant*, *Le Petit Chaperon rouge*, *La Barbe-Bleue*, *Le Maître-Chat ou le Chat Botté*, *Les Fées*, *Cendrillon ou la Petite Pantoufle de verre*, *Riquet à la Houppe* i *Le Petit Poucet*. Com s'haurà pogut veure, alguns d'aquests títols no han estat en català traduïts al peu de la lletra, sinó prenent els equivalents propis de la nostra rondallística que més ens han semblat escaure-hi.

L'història de la matrona d'Efeso (pag. 6). Aquesta història, aludida per en Perrault en el seu prefaci, se troba en el *Satyricon* de Petroni (CXI i CXII, edició Didot, París, 1882); emperò qui vulgui fer-se'n una idea pot veure la faula viiiij del terç llibre de les d'Isop, intitulada *De la Muller y del Marit mort*.

La faula de Psiquis (pag. 6). Tenim donada, fa alguns anys (1905), una traducció catalana d'aquesta rondalla d'Apulei, en el llibre de *Les amors de Dafnis y Cloe y de Amor y Psiquis*.

Ara bens-aquí un madrigal que una senyora jove, de molt enginy, ha compost sobre aquest tema... (pag. 11). Segons els crítics moderns s'aludeix aquí a Mlle. L'Heritier de la Villandon, nascuda a París en 1664, morta el 24 de febrer de 1734, membre de diverses acadèmies.

Pell d'Ase (pag. 12). Desde molt antic els editors de les *Rondalles* de Perrault han substituït a la versió original en vers una redacció en prosa, que presenta en alguns passatges diferències i ampliacions sense cap valor. No cal dir que nosaltres hem traduït el text en vers de Perrault, renunciant a les facilitats que'ns oferia la redacció en prosa, la qual no es, de cap manera, obra de l'autor dels *CONTES*.

El primer, que fou una noia, va dir-se Aurora, i el segon, que fou un noi, Diafebus... (pag. 41). En quant al noi, en Perrault el bateja amb el nom de *le Jour*; emperò, nosaltres, trobant-lo poc expressiu, l'hem substituït per un equivalent que té ja en català una antiga executòria: *Diafebus* es el nom d'un cavaller que figura en el famós llibre català del *Tirant lo Blanc* (vegi-s el cap. CIV i següents, en el segon volum de l'edició Aguiló).

Se trobava en el reialme dels Mataquins... (pag. 34). Aquest nom de Mataquins, com més avant el de Cantalabòta (pag. 41) i el de marquès de Carabas (pag. 63), han estat traduïts aquí enfonicament dels respectius mots francesos, sense preocupar-nos de si en aquella llengua podien tenir una altra significació: l'intenció de l'autor fou segurament conservar en aquests personatges de fantasia el mateix caient entre humorístic i grotesc amb que se'ls ha imaginat el poble.

En Riquet de la Upa (pag. 87). Hem donat *upa* en català com equivalent del francès *houppe*, que significa plomall, encara que *upa* no's trobi amb semblant accepció en cap diccionari català. Pera fer-ho hem tinguda ben present una nota de Milà i Fontanals (*Obras*, III, 438, nota núm. 43), en la qual, referint-se a un passatge d'autor anònim, anterior a l'any 1714, estableix l'identitat «*gent d'upa, gent de calitat*; compareu amb la locució francesa: *des gens huppés, persones d'elevat estament*».

... perquè tindria molt d'enginy... (pag. 87). Hi ha en francès el mot *esprit*, que en l'accepció present no té cap equivalent absolut en la nostra llengua: d'aquí ve que molts traductors, i fins alguns autors, s'hagin apropiat el mot *esprit* sense traduir-lo, pera indicar *inteligència viva i prompta*; nosaltres hem usat, segons el cas, *seny, intel·ligència, enginy, enteniment*, i fins *talent*, encara que, primitivament, aquest darrer indicava voluntat o ganes de fer alguna cosa.

... amb la cua de renart penjant damunt l'orella... (pag. 94). Els cuiners, en el temps de Perrault, usaven com a distintiu de la llur professió la gorra de pell de guineu, amb la cua penjanta al costat.

TAULA

	<u>Fags.</u>
<i>Prefaci</i>	5
<i>Pell d'Ase</i>	12
<i>Els tres desitjos</i>	25
<i>L'encantada del bosc</i>	30
<i>La caputxeta roja</i>	47
<i>En Barba-blau</i>	51
<i>Mestre Gat o el Gat amb botes</i>	61
<i>Les Fades</i>	70
<i>La Ventafocs</i>	75
<i>En Riquet de la Upa</i>	87
<i>En Palufet</i>	100